

V Bruseli 7. júla 2026
(OR. en)

11410/26

AGRI 566
AGRIORG 91

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	7. júla 2026
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2026) 355 final
Predmet:	Akčný plán pre odolnosť, strategickú autonómiu a udržateľnosť bielkovinového systému EÚ

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2026) 355 final.

Príloha: COM(2026) 355 final

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 7. 7. 2026
COM(2026) 355 final

Akčný plán

pre odolnosť, strategickú autonómiu a udržateľnosť bielkovinového systému EÚ

Európa sa nachádza na križovatke. V rýchlo sa meniacom svete, v ktorom narastá neistota, sú potrebné odvážne kroky na posilnenie našej hospodárskej konkurencieschopnosti a zároveň na posilnenie našej strategickej autonómie. Keďže bezpečnosť a odolnosť sú v centre politického programu a tlak na európsky model rastu narastá, kľúčové hospodárske závislosti sa menia na geopolitické zraniteľnosti.

V tejto súvislosti predstavujú súčasné závislosti od dovážaných vstupov, ako sú hnojivá, krmivá a energia, **nielen hrozbu pre našu potravinovú bezpečnosť, ale aj kľúčové zraniteľnosti, ktoré ovplyvňujú našu odolnosť**. Zníženie týchto strategických závislostí má preto pre program EÚ v oblasti pripravenosti a bezpečnosti zásadný význam. Všetky zainteresované strany musia podniknúť spoločné kroky, aby sa zabezpečilo, že EÚ bude môcť posilniť svoju vnútornú aj vonkajšiu bezpečnosť ⁽¹⁾.

Vysoká závislosť EÚ od dodávok bielkovín pre krmivá z obmedzeného počtu zdrojov nielenže vytvára zraniteľnosť nášho agropotravinárskeho systému voči výkyvom na svetovom trhu, ale takisto ovplyvňuje schopnosť znižovať riziká v dodávateľských reťazcoch a obmedzuje pokrok v prechode na udržateľnosť.

Ako bolo oznámené v dokumente s názvom *Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo* ⁽²⁾, Komisia **vypracovala tento komplexný plán** s cieľom riešiť tieto výzvy. Zahŕňa politiku, výskum a praktické úsilie s cieľom vytvoriť autonómnejší a udržateľnejší bielkovinový systém EÚ a zároveň diverzifikovať zdroje dovozu. Diverzifikácia zdrojov bielkovín je reakciou na politickú výzvu vedúcich predstaviteľov EÚ zakotvenú vo **Vyhlásení z Versailles** ⁽³⁾ z roku 2022, ktorá je zameraná na zvýšenie produkcie rastlinných bielkovín v EÚ, ako aj na výzvu Európskeho parlamentu uvedenú v jeho uznesení z roku 2023 o európskej stratégii v oblasti bielkovín ⁽⁴⁾.

Rozšírenie udržateľnej produkcie rastlinných bielkovín v EÚ si vyžaduje nájdenie vhodných stimulov na rozvoj ponuky aj dopytu, čo je kľúčovým krokom pre EÚ na posilnenie **transformačnej odolnosti**, ktorú tento kontinent potrebuje. Odolný a udržateľný bielkovinový systém nielenže prispeje k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti potravinovej bezpečnosti a energie, ale vytvorí aj nové príležitosti vo vidieckych oblastiach, prispeje k dosiahnutiu cieľa klimatickej neutrality do roku 2050 a urýchli plnenie cieľov stanovených v nedávnej stratégii EÚ pre biohospodárstvo ⁽⁵⁾ a Akčnom pláne pre hnojivá ⁽⁶⁾.

Prechod na **odolný a udržateľný bielkovinový systém** si vyžaduje **lepšiu koordináciu politík** zameranú na:

- posilňovanie otvorenej **strategickej autonómie** rozšírením **udržateľných dodávok bielkovín v EÚ**, a to prostredníctvom stimulov pre **poľnohospodárov** na zavádzanie diverzifikovaných systémov produkcie so zníženou potrebou hnojív, čo poľnohospodárom umožní pestovať zdravé a odolné bielkovinové plodiny,
- posilňovanie **odolnosti, konkurencieschopnosti a pripravenosti** širšieho bielkovinového systému EÚ vrátane krmivárskeho odvetvia prostredníctvom podpory **výskumu a inovácií a zvýšenia investícií**,

⁽¹⁾ Európska komisia, Správa o strategickom výhľade Odolnosť 2.0: posilnenie EÚ, aby v turbulentných a neistých časoch prosperovala [COM(2025) 484 final].

⁽²⁾ Európska komisia, *Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo Spoločné formovanie atraktívneho poľnohospodárstva a potravinárstva EÚ pre budúce generácie* [COM(2025) 75 final].

⁽³⁾ Rada Európskej únie, *Rada pre poľnohospodárstvo a rybárstvo o bielkovinách: dodávky, produkcia a udržateľnosť*, 14. júla 2025; Európska rada, *Vyhlásenie z Versailles*, 10. a 11. marca 2022.

⁽⁴⁾ Európsky parlament, *uznesenie z 19. októbra 2023 o Európskej stratégii v oblasti bielkovín [2023/2015(INI)]*.

⁽⁵⁾ Európska komisia, *Strategický rámec pre konkurencieschopné a udržateľné biohospodárstvo EÚ* [COM(2025) 960 final].

⁽⁶⁾ Európska komisia, *Akčný plán pre hnojivá: Partnerstvo pre zabezpečenie dostupnosti, cenovej dostupnosti a strategickej autonómie miestne vyrábaných únijných hnojív* [COM(2026) 310 final].

- posilňovanie hodnotových reťazcov bielkovín v EÚ zvyšovaním **atraktívnosti trhu, stimulovaním dopytu** a podporou miestnych riešení a krátkych dodávateľských reťazcov.

Takáto koordinácia politík prispeje k dosiahnutiu **cieľov EÚ v oblasti obehovosti, klímy a energetiky**, čím sa pre poľnohospodárov vytvoria ďalšie stimuly a obchodné príležitosti, ktoré im umožnia zapojiť sa do diverzifikácie zdrojov bielkovín.

V tomto pláne sa uvádzajú kľúčové fakty, identifikujú sa hlavné možnosti a navrhujú opatrenia v celom dodávateľskom reťazci na dosiahnutie tohto cieľa. Dopĺňa **Stratégiu pre chov hospodárskych zvierat** prijatú 7. júla 2026. Hoci sú odvetvia rybolovu a akvakultúry dôležitým zdrojom a spotrebiteľom bielkovín v potravinovom a krmivovom systéme EÚ, tento plán sa na ne nevzťahuje.

1. Dodávky rastlinných bielkovín v EÚ

EÚ sa vyznačuje jedným z najkonkurencieschopnejších a najudržateľnejších systémov poľnohospodárskej výroby na svete. Táto silná stránka je však obmedzená závislosťami od dovozu krmív s vysokým obsahom bielkovín. Podporou v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) sa zvýšili domáce dodávky rastlinných bielkovín určených na použitie v krmivách aj potravinách, avšak existuje potenciál na ich ďalšie posilnenie, hoci s určitými prírodnými a štrukturálnymi obmedzeniami.

Produkcia v EÚ, ktorá sa vo veľkej miere zakladá na objemovom krmive a obilninách s obmedzeným podielom bielkovinových plodín

EÚ produkuje značné množstvo rastlinných bielkovín, avšak hlavne vo forme objemového krmiva a obilnín, t. j. vo forme **produktov s nízkym až stredným obsahom bielkovín**. V hospodárskom roku 2025 – 2026 vyprodukovala EÚ približne **67 miliónov ton rastlinných bielkovín** ⁽⁷⁾, z toho **objemové krmivo** predstavovalo približne 31 miliónov ton bielkovín a **obilniny** približne 29 miliónov ton ⁽⁸⁾ (obrázok č. 1) ⁽⁹⁾. Viac ako polovicu objemového krmiva tvoria trávne porasty. Produkcia **rastlín bohatých na bielkoviny** ⁽¹⁰⁾ v EÚ dosiahla v rokoch 2025 – 2026 úroveň 7,2 milióna ton bielkovín, pričom za posledné dve desaťročia výrazne vzrástla. Produkcia bielkovín zo **sušených strukovín** dosiahla v rokoch 2025 – 2026 úroveň 1,3 milióna ton ⁽¹¹⁾. Hoci ide o malý podiel na celkovom objeme, ich produkcia v období 2021 – 2026 vzrástla o 53 % v porovnaní s obdobím 2011 – 2016.

⁽⁷⁾ Odhady Komisie vychádzajú z bilancii obilnín a olejnatých semien v EÚ a z bilancie krmív v EÚ.

⁽⁸⁾ Objemové krmivo tvorí tráva, kukuričná siláž, krmne strukoviny a sušené krmivo.

⁽⁹⁾ Štatistické údaje uvedené v tomto dokumente sú podrobnejšie rozpracované v informačných prehľadoch, ktoré sú k dispozícii tu: [*Zníženie deficitu rastlinných bielkovín v EÚ – Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka*](#).

⁽¹⁰⁾ Rastliny s vysokým obsahom bielkovín sa vymedzujú ako plodiny pestované na ornej pôde s obsahom bielkovín vyšším ako 15 %, t. j. olejnaté semená a bielkovinové plodiny.

⁽¹¹⁾ Sušené strukoviny sú hrach poľný, bôb obyčajný, lupiny a iné bielkovinové plodiny.

		<i>Rastlinné bielkoviny (v miliónoch ton)</i>		<i>Podiel</i>	
Objemové krmivo		30,6		45,5 %	
Obilniny		29,4		43,7 %	
Olejnate semená (okrem sójových bôbov)		5,0		7,5 %	
Bielkovinové plodiny	Sušené strukoviny	2,2	1,3	3,3 %	1,9 %
	Sójové bôby		0,9		1,4 %
Spolu		67,2		100 %	

Obrázok č. 1: Produkcia rastlinných bielkovín v EÚ v hospodárskom roku 2025 – 2026

Zdroj: Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo (GR AGRI) – Bilancie

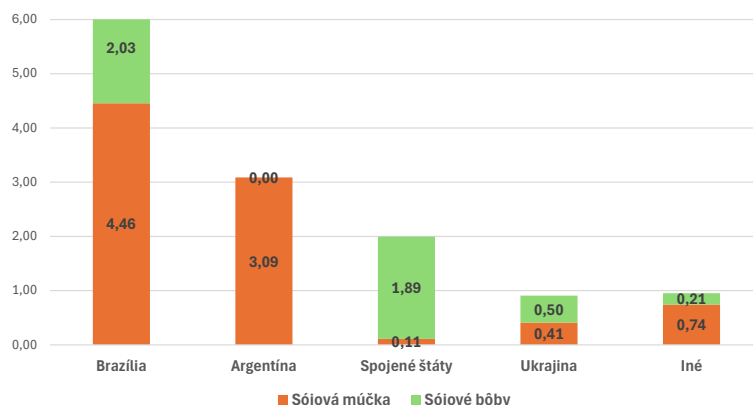
Treba poznamenať, že prechod na pestovanie väčšieho množstva bielkovinových plodín s vyšším obsahom bielkovín v porovnaní s inými plodinami pestovanými na ornej pôde by mal len obmedzený vplyv na celkovú bilanciu surových rastlinných bielkovín, a to z dôvodu ich porovnateľne nižších výnosov. Zvýšenie podielu bielkovinových plodín v striedaní plodín by však mohlo znížiť emisie skleníkových plynov tým, že by sa znížila potreba hnojív, ktorých výroba a používanie vedú k emisiám skleníkových plynov.

Nárast produkcie rastlín bohatých na bielkoviny v EÚ sa pripisuje predovšetkým podpore poskytovanej v rámci SPP a programom EÚ v oblasti poľnohospodárskeho **výskumu a inovácií**, ako vyplýva zo správy Komisie z roku 2018 ⁽¹²⁾. Ako sa zdôrazňuje v Akčnom pláne pre hnojivá, **schopnosť** bielkovinových plodín **viazať dusík** ⁽¹³⁾ prispieva k zníženiu potreby hnojív, čo je kľúčovým faktorom podporujúcim zvýšenie produkcie, najmä v kontexte rastúcich nákladov a napätia v dodávateľských reťazcoch hnojív.

⁽¹²⁾ Európska komisia, [*Správa o rozvoji rastlinných bielkovín v Európskej únii \[COM\(2018\) 757 final\]*](#).

⁽¹³⁾ V tejto správe sa pojmom „bielkovinové plodiny“ rozumejú bôbovité (vrátane sójových bôbov). Treba poznamenať, že sójové bôby sa niekedy považujú za olejnate semená, v tejto správe však nie.

Na čele dovozu do EÚ je sója z Ameriky, pričom existuje potenciál pre sóju z Ukrajiny

Obrázok č. 2: Pôvod dovezených sójových bielkovín za hospodársky rok 2024 – 2025 (v miliónoch ton surových bielkovín)

Zdroj: GR AGRI – 2024/2025

EÚ dováža rastliny bohaté na bielkoviny hlavne vo forme sójových bôbov a sójovej múčky. V rokoch 2024 – 2025 predstavovali približne 13,4 milióna ton celkového dovozu bielkovín, ktoré boli vyprodukované na ploche približne 13 miliónov hektárov v krajinách mimo EÚ, predovšetkým v Spojených štátoch a Brazílii, ako aj v Argentíne v prípade sójovej múčky.

Susedné krajiny EÚ ponúkajú konkrétne príležitosti na diverzifikáciu tradičnej závislosti EÚ od hlavných vývozcov sójových bôbov. Ukrajina produkuje 13,5 milióna ton rastlinných bielkovín, z ktorých sa 60 % vyváža. Znamená to, že Ukrajina by mohla zohrávať významnejšiu úlohu v dodávkach rastlinných bielkovín do EÚ. V prípade potenciálneho pristúpenia by sa tak mohol obchodný deficit EÚ znížiť z 13,9 milióna ton na 4,7 milióna ton a zvýšiť sebestačnosť EÚ v oblasti rastlinných bielkovín zo 76 % na 86 %. Ukrajina navyše posilnila svoju úlohu strategického partnera EÚ tým, že v rokoch 2024 – 2025 zdvojnásobila svoju kapacitu produkcie sójových bôbov v porovnaní s rokom 2021 – 2022, a to napriek narušeniam spôsobeným ruskou útočnou vojnou. Potenciál dovozu zo západného Balkánu je menší, keďže niektorí tradiční producenti v týchto krajinách sa v dôsledku rastúcej domácej spotreby a nižších výnosov zmenili z vývozcov sójových bôbov na subjekty závislé od dovozu.

2. Dopyt po bielkovinách v EÚ

Dopyt po bielkovinách v Európe je poháňaný potrebami odvetvia chovu hospodárskych zvierat v oblasti krmív, preferenciami spotrebiteľov v oblasti potravín a spôsobmi využitia súvisiacimi so vznikajúcimi potrebami, pokiaľ ide o obehovosť bioenergiu.

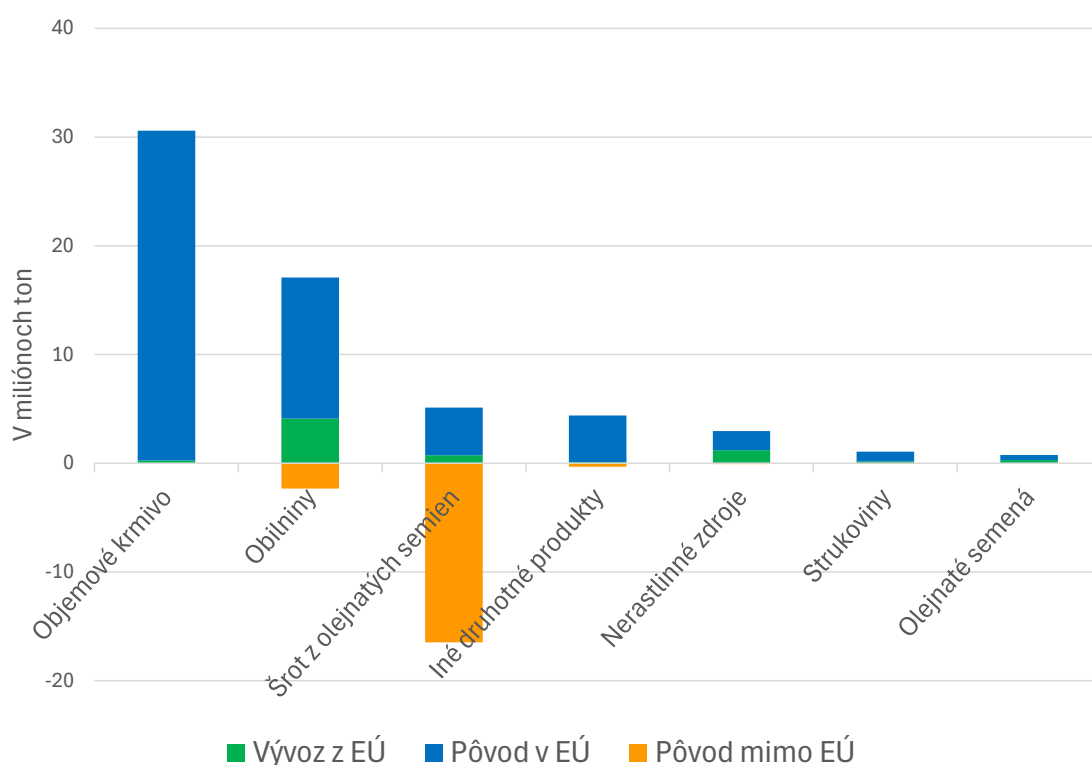
Krmivo

Chov hospodárskych zvierat predstavuje spolu s plodínami pestovanými na ornej pôde na krmivo viac ako polovicu celkovej poľnohospodárskej produkcie [59 % v roku 2024 ⁽¹⁴⁾]. V roku 2025 dosiahla hodnota vývozu 55 miliárd EUR, čím vznikol obchodný prebytok vo výške 39 miliárd EUR. Odvetvie chovu hospodárskych zvierat je zároveň **najväčším spotrebiteľom rastlinných bielkovín v EÚ**.

⁽¹⁴⁾ Zodpovedá to primárnemu príjmu pochádzajúcemu jednak zo živočíšnej výroby (45 %), jednak z produkcie plodín pestovaných na ornej pôde používaných ako krmivo (14 %).

Odvetvie chovu hospodárskych zvierat v EÚ spotrebuje ročne **74 miliónov ton** bielkovín ako krmivo ⁽¹⁵⁾. Približne 26 % sa dováža, ale vzhľadom na to, že EÚ zároveň vyváža množstvo zodpovedajúce 9 % bielkovín v produktoch z plodín pestovaných na ornej pôde alebo v ich druhotných produktoch, **čistá závislosť od dovozu bielkovín** predstavuje 15 % jej celkovej spotreby krmív (alebo približne 13 miliónov ton bielkovín).

Týmto súhrnným údajom sa zakrývajú rozdiely podľa druhu krmiva (Obrázok č. 3č. 3). EÚ je v oblasti krmív s nízkym obsahom bielkovín v skutočnosti do veľkej miery sebestačná, avšak v prípade **krmív s vysokým obsahom bielkovín (olejnaté semená a bielkovinové plodiny)** je z veľkej časti závislá od dovozu: **74 %** z tých, ktoré sa používajú v EÚ, pochádza z dovozu. Hlavným faktorom je tu sójová bielkovina, ktorá sa z 94 % dováža.

Obrázok č. 3: Pôvod bielkovín používaných na kŕmenie hospodárskych zvierat v EÚ a vývoz týchto produktov (v miliónoch ton surových bielkovín)

Zdroj: GR AGRI – Bilancia kŕmnych bielkovín v EÚ – 2024/2025

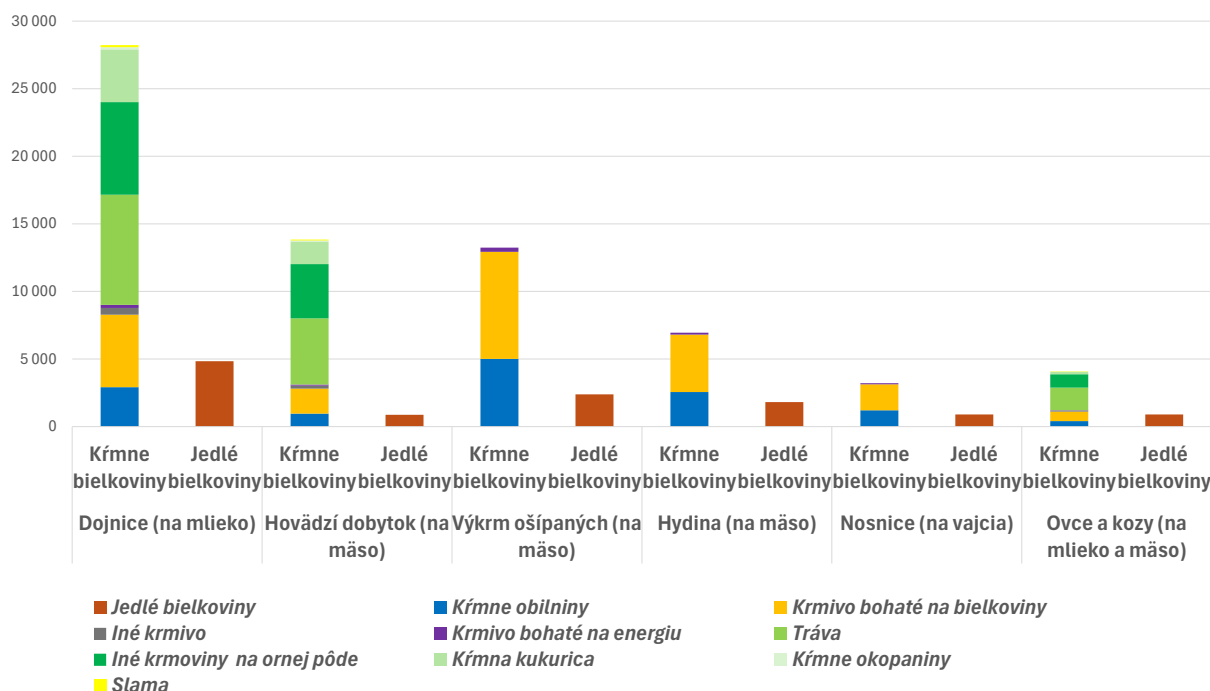
Rastlinné krmivá s vysokým obsahom bielkovín ⁽¹⁶⁾ predstavujú významný podiel na celkovej spotrebe krmív, pričom tvoria 31 % celkovej spotreby bielkovín v krmivách v EÚ (alebo 23,0 milióna ton bielkovín) ⁽¹⁷⁾. Zohrávajú kľúčovú úlohu v niekoľkých systémoch chovu hospodárskych zvierat, kde prispievajú k optimalizácii produktivity chovu hospodárskych zvierat. Nahradiť ich alternatívami s nižším obsahom bielkovín, ktoré sú v EÚ ľahšie dostupné, by bolo veľmi náročné, najmä pokiaľ ide o plochu potrebnú na pestovanie v EÚ. Okrem toho by si to vyžadovalo dôkladné posúdenie možností nahradenia kŕmnych surovín tak, aby boli splnené výživové potreby zvierat, a záviselo by to od druhu hospodárskych zvierat (Obrázok č. 4). Sektory **ošípaných a hydiny** sú hlavnými spotrebiteľmi múčok

⁽¹⁵⁾ Hlavnými zdrojmi kŕmnych bielkovín sú objemové krmivo (41 %), obilniny (21 %), sójová múčka (19 %) a iné druhy šrotu z olejnatých semien (9 %), pričom zvyšných 10 % tvoria rôzne iné zdroje.

⁽¹⁶⁾ Krmivo s vysokým obsahom bielkovín má obsah bielkovín vyšší ako 30 %, ako napríklad väčšina druhov šrotu z olejnatých semien.

⁽¹⁷⁾ Naopak, 94 % krmív s nízkym a stredným obsahom bielkovín používaných v EÚ pochádza z EÚ a EÚ je jednoznačným čistým vývozcom tohto druhu produktov.

s vysokým obsahom bielkovín [predstavujú 66 % spotreby kŕmnych zmesí ⁽¹⁸⁾ v EÚ], zatiaľ čo **mliekarenský** sektor a sektor **hovädzieho dobytku** majú nižší podiel (28 %).

Obrázok č. 4: Spotreba kŕmnych bielkovín podľa druhu hospodárskych zvierat v EÚ a z toho vyplývajúca produkcia jedlých bielkovín podľa druhu hospodárskych zvierat v EÚ v roku 2022 (v tisícoch ton surových bielkovín)

Zdroj: Databáza modelov CAPRI

Miera závislosti od dovozu bielkovinových kŕmív vo veľkej miere závisí od **druhu hospodárskych zvierat a systému chovu**. Intenzívnejšie systémy chovu získavajú veľkú časť svojich bielkovín z kŕmnych zmesí, čo predstavuje 25,8 milióna ton kŕmnych bielkovín ročne. Kŕmne zmesi tvoria 35 % celkovej spotreby bielkovín v chove hospodárskych zvierat v EÚ. Extenzívnejšie systémy chovu prežúvavcov, ktoré sa opierajú o trávne porasty a miestne vyprodukované krmivo a krmoviny, sú menej závislé od dovozu než intenzívne systémy. Niektoré systémy produkcie, ako napríklad agroekologické, ekologické, pastevné systémy, zmiešané hospodárstvo (pestovanie plodín kombinované s chovom zvierat), ako aj systémy s geografickými označeniami alebo systémy riadiace sa súkromnými normami, aktívne podporujú používanie miestnych kŕmív, znižujú závislosť od dovážaných kŕmív a zakotvujú chov na danom území.

Na úrovni EÚ je podiel **kŕmív vyprodukovaných v poľnohospodárskych podnikoch v priemere obmedzený**: približne 21 % celkového množstva kŕmiva v roku 2023. Najvyšší podiel je v hospodárskych podnikoch venujúcich sa chovu prežúvavcov, ktoré sa zároveň venujú pestovaniu plodín (42 % v roku 2023), a najnižší v špecializovaných hospodárskych podnikoch venujúcich sa chovu hydiny alebo ošípaných (7 %).

Rôzne systémy kŕmenia s rozličným stupňom závislosti

Odvetvie chovu hospodárskych zvierat v EÚ sa vyznačuje **rôznorodosťou stratégií kŕmenia**. Intenzívna živočíšna výroba umožňuje optimalizovať kŕmenie presným dávkovaním kŕmiva,

⁽¹⁸⁾ Kŕmna zmes je krmivo pre zvieratá vyrobené zmiešaním najmenej dvoch kŕmnych surovín, s doplnkovými látkami alebo bez nich.

pridávaním syntetických aminokyselín na doplnenie krmiva s nízkym obsahom bielkovín, enzýmov alebo kŕmnych doplnkových látok, ktoré znižujú emisie metánu. EÚ však vo veľkom dováža kŕmne doplnkové látky (ako sú vitamíny a aminokyseliny), a to najmä z Číny, ktorá má na svetovom trhu s týmito látkami mimoriadne dominantné postavenie a v prípade niektorých z nich dokonca kvázi monopolné postavenie. Krmivárske odvetvie, odvetvie chovu hospodárskych zvierat a odvetvie akvakultúry v EÚ majú preto veľmi obmedzené možnosti diverzifikácie svojich zdrojov dodávok, ako sa v tomto dokumente rozoberá neskôr. Na druhej strane extenzívne systémy chovu hospodárskych zvierat, najmä chov prežúvavcov kŕmených trávou a ekologická poľnohospodárska výroba, sú výrazne menej závislé od dovážaných krmív a zároveň predstavujú environmentálne prínosy.

Na záver treba zdôrazniť, že EÚ patrí medzi **najefektívnejších svetových producentov živočíšnych bielkovín, pokiaľ ide o emisie skleníkových plynov** na jednotku produkcie ⁽¹⁹⁾. Samotné zníženie živočíšnej výroby v EÚ by z veľkej časti viedlo k nahradeniu spotreby živočíšnych produktov v EÚ dovozom s uhlíkovou náročnosťou, čím by sa zvýšili emisie skleníkových plynov zo spotreby živočíšnych produktov v EÚ a spôsobilo by to neprimerané narušenie hodnotového reťazca živočíšnych produktov v EÚ.

Obehovosť ako riadiaci princíp

Rastlinné bielkoviny z rôznych jedlých a nejedlých zdrojov celkovo zohrávajú významnú úlohu v obehovom biohospodárstve, a to aj v prípade, keď ich hospodárske zvieratá premieňajú na potraviny a maštalný hnoj. Hoci sa viaceré plodiny používané ako krmivo spracúvajú aj na iné než kŕmne účely v priemysle, na výrobu energie alebo ako potraviny, aj tak je z nich možné získať vedľajšie produkty s vysokým obsahom bielkovín, ktoré sa dajú využiť ako krmivo alebo potraviny. Napríklad olej z olejnatých semien alebo škrob z obilnín možno oddeliť na ľudskú spotrebu, priemyselné účely či energetické využitie, zatiaľ čo zostávajúce druhotné produkty s vysokým obsahom bielkovín možno použiť ako krmivo alebo ako potraviny. **Tieto druhotné produkty zo spracovaných plodín predstavujú významný zdroj bielkovín pre hospodárske zvieratá v EÚ.** Tvoria približne 34 % celkového príjmu bielkovín v chove hospodárskych zvierat, čo poukazuje na silnú prepojenosť medzi potravinovými, krmivárskymi, energetickými a priemyselnými hodnotovými reťazcami.

Politiky v oblasti bioenergie majú priamy vplyv na dostupnosť bielkovín pre krmivá ako druhotného produktu a na ziskovosť plodín bohatých na bielkoviny v EÚ. Druhotné produkty z výroby energie v EÚ ⁽²⁰⁾ tvoria 47,2 % všetkých druhov šrotu z olejnatých semien a predstavujú 6,3 % celkového množstva krmiva spotrebovaného v EÚ. Druhotné produkty z potravinárskeho a nápojového priemyslu tvoria 6 % príjmu bielkovín v chove hospodárskych zvierat v EÚ, hoci podiel bývalých potravín predstavuje iba 0,7 % v dôsledku technických a regulačných obmedzení súvisiacich s bezpečnosťou krmív. Bezpečné využívanie druhotných produktov s obsahom bielkovín zo spracovania potravín ako krmiva by sa mohlo rozšíriť, keďže prispieva k zníženiu množstva potravinového odpadu.

Rozdielna účinnosť bielkovín podľa druhu hospodárskych zvierat

Účinnosť bielkovín v živočíšnej výrobe možno posúdiť na základe miery premeny kŕmnych bielkovín na živočíšne bielkoviny. Sektor hydinových vajec vykazuje najvyššiu účinnosť premeny bielkovín, na produkciu 1 kg živočíšnych bielkovín je potrebných 3,6 kg kŕmnych bielkovín, za ním nasleduje sektor ošípaných, kde je na produkciu 1 kg živočíšnych bielkovín potrebných 5,5 kg kŕmnych bielkovín, a sektor dojníc, kde na produkciu 1 kg živočíšnych bielkovín pripadá 5,8 kg kŕmnych bielkovín. V sektore hovädzieho dobytku na mäso sa na produkciu 1 kg živočíšnych bielkovín spotrebuje 15,9 kg kŕmnych bielkovín. Rastúca relatívna spotreba hydinového mäsa v kontexte poklesu spotreby ostatných

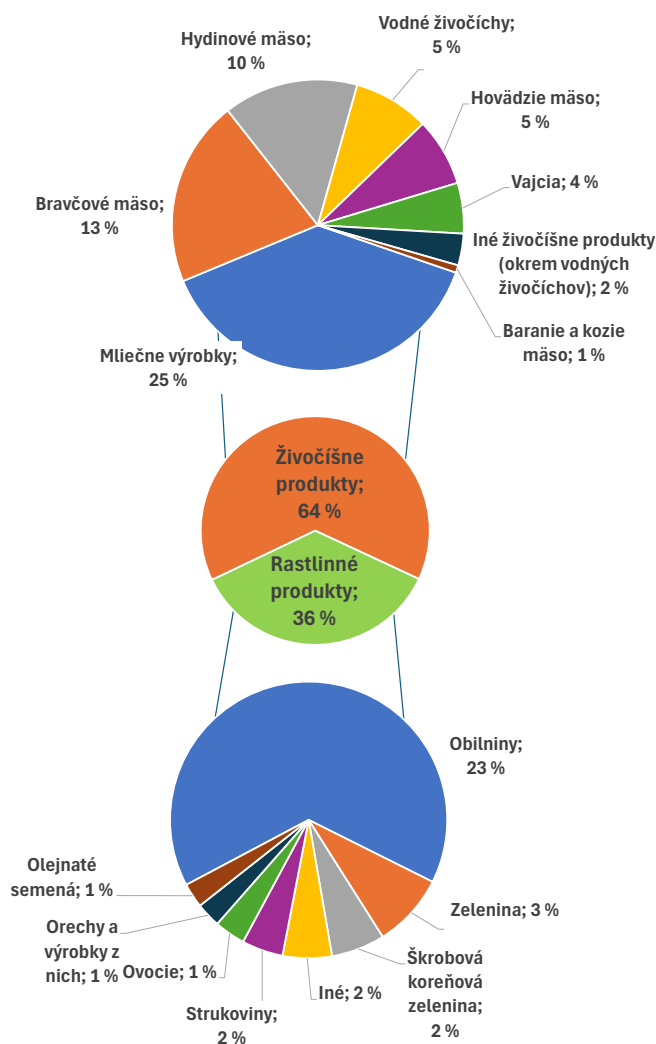
⁽¹⁹⁾ Globálny model FAO na environmentálne hodnotenie hospodárskych zvierat (GLEAM) foodandagricultureorganization.shinyapps.io/GLEAMV3_Public/.

⁽²⁰⁾ T. j. šrot z olejnatých semien získaný zo sójových bôbov, z repky olejnej a zo slnečnicových semien, ktoré boli v EÚ rozdrvené na účely výroby olejov používaných na energetické účely.

druhov mäsa by mohla do určitej miery prispieť k zníženiu závislosti EÚ od dovozu krmív zlepšením celkovej efektívnosti využitia kŕmnych bielkovín.

Potraviny

V EÚ pochádza 64 % bielkovín, ktoré ľudia konzumujú, zo živočíšnych zdrojov (obrázok č. 4). V Spojených štátoch sa tento podiel zvyšuje na 67 %, zatiaľ čo v Číne tvoria rastlinné bielkoviny 59 % celkovej spotreby bielkovín u ľudí. Trendy v spotrebe za posledné desaťročie poukazujú na zvýšený podiel živočíšnych bielkovín v strave Európanov na úkor rastlinných bielkovín ⁽²¹⁾.

Obrázok č. 5 – Podiel bielkovín podľa produktov v strave EÚ

Zdroj: FAO – Bilancie potravín – 2023

Medzi faktory ovplyvňujúce súčasné modely spotreby patria: i) kultúrne tradície a zvyky; ii) príjmy; iii) pohodlie, reklama a marketing; iv) rastúci záujem o potraviny obohatené bielkovinami; v) organizácia dodávateľských reťazcov a vi) pomer cien rastlinných a živočíšnych produktov. Bielkoviny z mliečnych výrobkov pravdepodobne zaznamenajú najväčší relatívny nárast v strave Európanov, keďže konzumácia mäsa (s výnimkou hydinového) klesá. Hlavnými zdrojmi rastlinných bielkovín sú obilniny (23 % príjmu bielkovín u ľudí) a ovocie a zelenina (4 %). Hoci tvoria iba 2 %

⁽²¹⁾ Od roku 2010 do roku 2023 sa priemerná spotreba živočíšnych bielkovín na osobu v EÚ zvýšila o 6 %, zatiaľ čo priemerná spotreba rastlinných bielkovín klesla o 4 % (FAO – Bilancie potravín).

příjmu bielkovín, bôbovité a strukoviny sa považujú za dôležitú súčasť pestrej a udržateľnej stravy a viaceré členské štáty odporúčajú zvýšiť konzumáciu bôbových (22).

Rovnako ako v prípade mnohých potravín pestrá strava významne prispieva k zdravej výžive. Pestrá strava, ktorá zahŕňa mäso z hospodárskych zvierat chovaných na krmivách prispôbených miestnym podmienkam, by spolu s konzumáciou rastlinných bielkovín z ovocia, zo zeleniny a strukovín mohla zohrávať dôležitú úlohu pri prechode k odolnejšiemu a udržateľnejšiemu potravinovému systému a zároveň podporovať životaschopné hodnotové reťazce v EÚ. Okrem toho, že zabezpečuje primeranú výživu a má pozitívny vplyv na zdravie, strava s vysokým podielom rastlinných potravín pomáha podporovať ciele v oblasti životného prostredia a klímy.

3. Rastlinné a alternatívne zdroje bielkovín

V oblasti bielkovín sa darí inovácii. EÚ má záujem stať sa globálnym lídrom a byť hnacou silou inovácií, ktorými sa podporujú konkurencieschopné, udržateľné a odolné potravinové systémy. Zároveň musí byť produkcia bielkovín v súlade s nariadeniami EÚ zameranými na ochranu zdravia, klímy a životného prostredia. Inovácia musí byť zodpovedná a vyžaduje si riadne posúdenie z hľadiska jej udržateľnosti, ako aj z hľadiska sociálnych, výživových a spoločenských aspektov. V Stratégii Európskej komisie pre vedy o živej prírode sa uznáva, že európske odvetvia poľnohospodárstva a potravinárstva sú centrom inovácií s novými výrobkami a hodnotovými reťazcami, ktoré spájajú bezpečnosť, udržateľnosť a sociálnu zodpovednosť (23).

V súčasnosti je **na trhu k dispozícii široký rad rastlinných a alternatívnych zdrojov bielkovín a inovácií určených na potravinárske aj krmivárske využitie**. Niektoré z týchto výrobkov sú v Európe už dobre etablované a akceptované, napríklad rastlinné bielkovinové potraviny a nápoje alebo výrobky s bielkovinami získanými fermentáciou či z rias. Riasy sa takisto používajú ako krmivo a majú sľubný trhový potenciál. Niektoré alternatívne zdroje bielkovín, ako napríklad hmyz, sa v súčasnosti využívajú hlavne ako krmivo, hoci sú dostupné aj na trhu s potravinami.

Na iné alternatívy krmív, ako sú produkty založené na **presnej fermentácii a fermentácii biomasy alebo bielkoviny extrahované z poľnohospodárskych plodín**, sa môžu vzťahovať osobitné pravidlá pre uvádzanie na trh. Niektoré z týchto alternatív majú potenciál vytvoriť nové obehové obchodné modely pre poľnohospodárov a krmivárske odvetvie. Technológie založené na fermentácii predstavujú doplnkovú oblasť v rámci širšieho kontextu bielkovín a môžu mať vplyv na celé poľnohospodárske hodnotové reťazce. Môžu vytvoriť nové príležitosti pre určité vstupné suroviny, vedľajšie poľnohospodárske produkty a vstupné krmivá a zároveň prispieť k diverzifikácii zdrojov bielkovín. Očakáva sa, že ich vplyv na konvenčnú poľnohospodársku výrobu zostane v strednodobom horizonte obmedzený, hoci by sa v priebehu času mohli prejavovať výraznejšie účinky. Miera prínosu pre poľnohospodárov a vidiecke oblasti bude závisieť od organizácie hodnotových reťazcov, keďže sa predpokladá, že technológie založené na fermentácii budú existovať popri súčasných poľnohospodárskych systémoch a postupoch. Komisia dokončuje štúdiu, ktorá sa zaoberá viacerými z týchto otázok (24). Už uvedené zdroje bielkovín pre krmivá predstavujú oblasť pre inovácie a prispievajú k tomuto globálne sa rozvíjajúcemu trhu.

(22) Európska komisia, *Bôbovité a strukoviny – poznatky pre tvorbu politik*, 18. decembra 2025; Európska komisia, *Výživové odporúčania na základe potravín týkajúce sa bôbových – poznatky pre tvorbu politik*, 7. novembra 2025.

(23) Európska komisia, *Vyberte si Európu pre vedy o živej prírode – Stratégia, ktorej cieľom je urobiť z EÚ najatraktívnejšie miesto na svete pre vedy o živej prírode do roku 2030* [COM(2025) 525 final].

(24) Európska komisia, *Study on biomass and precision fermentation* (Štúdia o biomase a presnej fermentácii), ktorej dokončenie sa plánuje na druhý polrok roku 2026.

V iných jurisdikciách sa vyvíjajú a rozširujú inovatívne fermentačné procesy, ktoré prinášajú hospodárske výhody a nové zdroje príjmov pre poľnohospodárov mimo EÚ. Podobné výhody by mohli plynúť poľnohospodárom v EÚ vo forme priameho dopytu po poľnohospodárskych vstupných surovinách a zhodnocovania vedľajších produktov poľnohospodárskej výroby. Nadchádzajúci akt o biotechnológiách II bude zameraný na posilnenie priemyselnej konkurencieschopnosti EÚ v oblasti priemyselnej biotechnológie a biovýroby, a to aj na základe pokročilej fermentácie.

Pokiaľ ide o potraviny, **očakáva sa, že potraviny a nápoje s rastlinnými bielkovinami budú mať najväčší trhový potenciál** vzhľadom na stabilný regulačný rámec a akceptáciu zo strany spotrebiteľov v porovnaní s inými alternatívnymi bielkovinami. Tieto rastlinné alternatívne produkty sa často snažia napodobniť chuť, konzistenciu a výživový profil tradičných produktov živočíšneho pôvodu ⁽²⁵⁾, hoci niektoré z nich prešli rozsiahlejším spracovaním. Oba typy produktov sa súčasne vyskytujú na európskom trhu a na ich používanie sa vzťahujú, resp. sa budú vzťahovať osobitné pravidlá stanovené v nariadení o spoločnej organizácii trhov ⁽²⁶⁾ týkajúce sa používania mliekarenských výrazov a v budúcnosti aj výrazov súvisiacich s mäsom ⁽²⁷⁾, ktorých cieľom je zvýšiť transparentnosť a umožniť spotrebiteľom prijímať informované rozhodnutia.

Tak **rastlinné bielkovinové produkty, ako aj alternatívne bielkovinové produkty čelia viacerým spoločným výzvam, ktoré bude potrebné prekonať, aby sa mohli vo väčšej miere presadiť a stať sa súčasťou stravovania v EÚ.** Hoci existuje regulačný rámec EÚ týkajúci sa nových potravín ⁽²⁸⁾, pochopenie a akceptácia zo strany verejnosti sú mimoriadne dôležité v oblastiach, ako je potravinárska technológia, kde sa inovácie môžu prelínať so zdravotnými, kultúrnymi, etickými, tradičnými, sociálnymi, ekonomickými hľadiskami a hľadiskami udržateľnosti, čo si vyžaduje posilnený a inkluzívny dialóg o tejto problematike a lepšie poznatky. Ďalšie obmedzenia môže navyše predstavovať cenová dostupnosť, chuť, praktickosť, výživové hľadiská a označovanie týchto produktov. Je dôležité, aby sa **udržateľnosť** a bezpečnosť alternatívnych bielkovinových produktov dôkladne posúdili, rovnako ako je to v prípade konvenčných potravinových výrobkov. Napríklad procesy produkcie viacerých druhov alternatívnych bielkovín sú energeticky náročné a v niektorých prípadoch si vyžadujú vyššie energetické vstupy než konvenčné bielkoviny, ktoré by mohli potenciálne nahradiť ⁽²⁹⁾. Nakoniec by sa malo vyvíjať úsilie o diverzifikáciu zdrojov bielkovín pri súčasnom zachovaní **konkurencieschopnosti a dlhodobej životaschopnosti európskeho odvetvia chovu hospodárskych zvierat.**

Z **hospodárskeho a sociálneho hľadiska** prináša nárast predaja rastlinných bielkovinových produktov nové príležitosti pre poľnohospodárov a vidiecke komunity. **Zmena účelu produkcie a celý rad poľnohospodárskych vedľajších produktov a druhotných produktov** na použitie v rastlinných potravinách a na produkciu alternatívnych bielkovín pre krmivá by mohli poľnohospodárom priniesť

⁽²⁵⁾ FAO, *The Plants That Feed the World: baseline data and metrics to inform strategies for the conservation and use of plant genetic resources for food and agriculture (Rastliny, ktoré živia svet: východiskové údaje a metriky slúžiace ako podklad pre stratégie v oblasti ochrany a využívania rastlinných genetických zdrojov pre potraviny a poľnohospodárstvo)*, 2023.

⁽²⁶⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 671).

⁽²⁷⁾ Európska komisia, návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o posilnení postavenia poľnohospodárov v potravinovom dodávateľskom reťazci [COM(2024) 577 final]. Spoluzákonodarca v súčasnosti posudzuje doplnenie zoznamu výrazov, ktoré majú byť vyhradené výlučne pre mäsové výrobky.

⁽²⁸⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2283 z 25. novembra 2015 o nových potravinách, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011, ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 a nariadenie Komisie (ES) č. 1852/2001.

⁽²⁹⁾ Európsky parlament: Výskumná služba Európskeho parlamentu, *Alternatívne zdroje bielkovín pre potraviny a krmivá*, apríl 2024.

nové príjmy. Diverzifikácia zdrojov bielkovín vytvára príležitosti pre nové hodnotové reťazce tak v oblasti krmív, ako aj potravín.

4. Vytvorenie odolného a udržateľného bielkovinového systému v EÚ

Napriek viacerým politickým iniciatívam, ktoré boli doteraz prijaté s cieľom podporiť rozvoj, **stále existujú významné prekážky rozšírenia udržateľnej produkcie rastlinných bielkovín**. V rámci rozsiahlej konzultácie so zainteresovanými stranami sa identifikovalo niekoľko prekážok, medzi ktoré patria: nižšia ziskovosť bielkovinových plodín, najmä v súvislosti s dostupnosťou špecializovaných poznatkov, zručností a vstupov; nedostatočne rozvinutý hodnotový reťazec; potreby v oblasti infraštruktúry, ako sú skladovanie a spracovanie; nedostatok investícií a potreba užšej spolupráce medzi zainteresovanými stranami s cieľom znížiť riziká spojené s rozhodnutiami týkajúcimi sa prechodu.

Na urýchlenie rozvoja tohto reťazca je potrebné, aby sa na rôznych úrovniach riadenia a na úrovni rôznych zainteresovaných strán prijali opatrenia. **Úspech bude závisieť od schopnosti zabezpečiť integrovaný prístup a vytvoriť správne stimuly na rozvoj ponuky bielkovinových plodín aj dopytu po nich.**

Budúci bielkovinový systém EÚ je založený na týchto pilieroch, vďaka ktorým sa obehovosť a opatrenia v oblasti klímy zase premietnu do obchodných príležitostí pre poľnohospodárov.

- posilňovanie otvorenej **strategickej autonómie** rozširovaním **udržateľných dodávok bielkovín v EÚ**,
- zvyšovanie **odolnosti, konkurencieschopnosti a pripravenosti** širšieho bielkovinového systému EÚ,
- posilňovanie hodnotových reťazcov bielkovín v EÚ zvyšovaním **atraktívnosti trhu, stimulovaním dopytu** a podporou miestnych riešení.

4.1. Posilnenie koordinácie politík

Koherentná transformácia závisí od väčšej súdržnosti medzi SPP a politikami EÚ v oblasti konkurencieschopnosti, výskumu a inovácií, energie, súdržnosti, životného prostredia, klímy, zdravia, verejného obstarávania a obchodu, pričom je zároveň potrebné zabezpečiť, aby verejné politiky a súkromné iniciatívy vzájomne spolupracovali v rámci celého agropotravinárskeho reťazca, a to od výroby až po spotrebu.

Niekoľko opatrení sa síce už realizuje, ale možno bude potrebné urýchliť ich a zosúladiť. Najmä vzhľadom na to, že EÚ posilňuje svoje ambície v oblasti životného prostredia a klímy, by mala zintenzívniť svoje úsilie zamerané na podporu väčšieho zosúladenia výrobných noriem medzi obchodnými partnermi. Rozvoj odvetvia bielkovín má veľký potenciál prispieť k dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti životného prostredia a obehového hospodárstva.

Nasledujúci viacročný finančný rámec (VFR) prináša príležitosti na stimuláciu odvetvia bielkovinových plodín v EÚ prostredníctvom **integrovaného plánovania**, zníženie závislosti od dovozu bielkovín a posilnenie otvorenej strategickej autonómie EÚ. Vyžaduje si to rozvoj projektov v rámci hodnotového reťazca, v ktorých sa dokáže skombinovať podpora pestovania bielkovinových plodín v rámci SPP, lepšia územná integrácia a rozvoj infraštruktúry a spracovateľských zariadení prostredníctvom plánov národného a regionálneho partnerstva (NRPP) ⁽³⁰⁾, a napokon aj zvýšenie investícií do výskumu a inovácií prostredníctvom rámcového programu pre výskum Horizont Európa

⁽³⁰⁾ Plány národného a regionálneho partnerstva sú novým nástrojom plánovania, ktorý navrhla Komisia pre nasledujúci viacročný finančný rámec.

a Európskeho fondu pre konkurencieschopnosť (ECF) ⁽³¹⁾. Spolu s **nástrojmi riadenia rizík**, ktoré Komisia vyvíja, a to aj v spolupráci s EIB, sa tak vytvárajú bezprecedentné príležitosti pre odvetvie bielkovinových plodín v EÚ.

Niekoľko členských štátov už presadzuje iniciatívy zamerané na podporu udržateľnejšieho a odolnejšieho bielkovinového systému. Tieto snahy sa zameriavajú na zvýšenie miestnej produkcie a spotreby bielkovín, diverzifikáciu stravovania, vývoj alternatívnych zdrojov bielkovín a posilnenie hodnotových reťazcov. Dánsky akčný plán pre potraviny rastlinného pôvodu ⁽³²⁾ predstavuje príklad toho, ako môžu členské štáty skombinovať nástroje na rôznych úrovniach riadenia s cieľom podporiť hodnotový reťazec potravín rastlinného pôvodu.

S cieľom znížiť svoju závislosť od dovozu rastlinných bielkovín sa členským štátom odporúča prijať opatrenia, ktoré sú podrobnejšie opísané v nasledujúcich oddieloch a ktoré sú prispôbené ich potrebám:

- podporovať začlenenie bielkovinových plodín do striedania plodín a diverzifikáciu na základe ich prínosov pre životné prostredie a klímu,
- poskytovať viazanú podporu príjmov pri pestovaní bielkovinových plodín, čím sa pomôže tomuto odvetviu zvýšiť jeho konkurencieschopnosť,
- kompenzovať vyššie riziká a výrobné náklady poľnohospodárov, ktorí prechádzajú na pestovanie bielkovinových plodín,
- začleniť diverzifikáciu chovu do svojich stratégií generačnej obnovy a do opatrení v rámci štartovacieho balíka pre mladých poľnohospodárov,
- podporovať investície, inovácie, marketing, skladovanie a riadenie rizík v oblasti produkcie bielkovinových plodín,
- uľahčiť kolektívne opatrenia, ako sú propagačné opatrenia, spoločné uvádzanie na trh a širšie využívanie zmlúv medzi poľnohospodármi a ďalšími zainteresovanými stranami v hodnotovom reťazci bielkovinových plodín,
- posilniť odberateľské segmenty hodnotového reťazca bielkovinových plodín investíciami do infraštruktúry, skladovacích a spracovateľských kapacít,
- pomáhať poľnohospodárom v ťažkostiach, ktorí produkujú bielkovinové plodiny, tráv a iné bylinné krmoviny,
- posilniť úlohu trávnych porastov,
- nabádať chovateľov hospodárskych zvierat, aby v prípade, že je to vhodné, prešli na extenzívny chov,
- motivovať poľnohospodárov, ktorí kombinujú rastlinnú výrobu s chovom hospodárskych zvierat,
- monitorovať a podporovať využívanie miestnych krmív na úrovni poľnohospodárskych podnikov alebo na miestnej úrovni s cieľom zvýšiť sebestačnosť na úrovni poľnohospodárskych podnikov a znížiť závislosť od dovážaných krmív s vysokým obsahom bielkovín,
- podporovať pestrú stravu s cieľom posilniť odolnosť systému,
- koncipovať daňové politiky, ktoré prispejú k prechodu na odolný potravinový systém,

⁽³¹⁾ Európska komisia, *Európsky fond pre konkurencieschopnosť – informačný prehľad*, 22. júna 2026.

⁽³²⁾ Dánske ministerstvo pre potravinárstvo, poľnohospodárstvo a rybárstvo, *Danish Action Plan on Plant-Based Foods (Dánsky akčný plán pre potraviny rastlinného pôvodu)*, október 2023.

- vydávať usmernenia týkajúce sa harmonizovaných bilancií bielkovín v krmivách a potravinách.

Špecializované dialógy o bielkovinách s členskými štátmi poskytnú priestor na výmenu najlepších postupov a monitorovanie vykonávania bielkovinového plánu. **Každoročné dialógy o potravinách**, na ktorých sa stretávajú spotrebitelia, výrobcovia, zástupcovia priemyslu, maloobchodníci, verejné orgány a občianska spoločnosť, poskytujú ďalšiu príležitosť na výmenu názorov a stanovenie programu.

4.2. Rozšírenie udržateľných dodávok bielkovín v EÚ

Schopnosť EÚ posilniť svoju strategickú autonómiu si vyžaduje:

- stimuly na podporu pestovania bielkovinových plodín,
- súbor podporných opatrení pre poľnohospodárov,
- posilňovanie hodnotových reťazcov a regionálneho rozvoja,
- zlepšenie udržateľného využívania trávnych porastov a integrácie chovu hospodárskych zvierat,
- umožnenie prístupu poľnohospodárom k stimulom v oblasti uhlíka a k prírodným kreditom.

• Motivovanie poľnohospodárov k zavádzaniu diverzifikovaných výrobných systémov so zníženou potrebou hnojív

Na dosiahnutie diverzifikácie zdrojov bielkovín sú potrebné dostatočné stimuly, investičná podpora a nástroje na riadenie rizík. Je na členských štátoch, aby sa riadili uvedenými odporúčaniami pri koncipovaní svojich plánov a stratégií na diverzifikáciu zdrojov bielkovín a aby sa vyrovnali s nevyhnutnými kompromismi vzhľadom na štrukturálne obmedzenia v Európe. Pri týchto politických rozhodnutiach bude potrebné zohľadniť viacero aspektov vrátane druhov plodín, ich vhodnosti vzhľadom na agroklimatické podmienky v danej krajine, ich obsahu bielkovín, „dvojakého“ využitia (potraviny a krmivo) a možnosti ich začlenenia do striedania plodín. Niektoré plodiny, ako napríklad sójové bôby, strukoviny a bôbovité, majú dobrý potenciál a reálne šance na rozšírenie. Okrem toho bôbovité v striedaní plodín (vrátane tých, ktoré slúžia ako krycia plodina) podporujú udržateľné poľnohospodárske postupy, znižujú emisie skleníkových plynov a zvyšujú úrodnosť pôdy vďaka viazaniu dusíka, čím znižujú potrebu hnojív.

Okrem požiadavky na striedanie plodín a diverzifikáciu v rámci nového systému zodpovedného hospodárenia môžu členské štáty využívať celý rad nástrojov SPP v súlade s návrhom SPP po roku 2027 ⁽³³⁾. Medzi ne patrí viazaná podpora príjmu a agroenvironmentálne a klimatické opatrenia (AEKO) zamerané na zvýšenie atraktívnosti plodín bohatých na bielkoviny na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Viazaná podpora príjmu, v prípade ktorej sa navrhlo zvýšenie maximálnych finančných sadzieb, môže podporovať rozvoj bielkovinových plodín, zatiaľ čo AEKO môžu podporovať pestovanie bôbovítých, využívanie maštalného hnoja a zavádzanie krycích plodín, pričom sa nimi zároveň podporujú systémy ekologického poľnohospodárstva, v ktorých sa tieto postupy integrujú.

V návrhu Komisie sa predpokladá dôležitý nový prvok s významným potenciálom: **transformačné platby** navrhované v rámci SPP po roku 2027, ktoré možno považovať za nástroje na zmiernenie rizík. Pomôžu poľnohospodárom pokryť investičné náklady a náklady na adaptáciu spojené so zavedením bielkovinových plodín do striedania plodín, a to aj v prípade nových strojov, úprav zariadení, nákladov

⁽³³⁾ Európska komisia, *návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú podmienky implementácie podpory Únie pre spoločnú poľnohospodársku politiku na roky 2028 až 2034* [COM(2025) 560 final]; *návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1308/2013* [COM(2025) 553 final].

na vzdelávanie a dočasného zvýšenia nákladov na produkciu alebo nákladov práce, ako aj potenciálne straty súvisiace s nižšou ziskovosťou v porovnaní s alternatívnymi plodinami.

Komisia stanoví **celoeurópsku referenčnú hodnotu, ktorá umožní sledovať pokrok v oblasti celkovej strategickej autonómie EÚ v oblasti bielkovín. Stredisko pre monitorovanie trhu s obilninami, olejnatými semenami a bielkovinovými plodinami** zintenzívni svoje úsilie zamerané na uľahčenie monitorovania trhu a zvýšenie transparentnosti v bielkovinovom systéme.

Prostredníctvom **odporúčaní SPP** budú členské štáty nabádané k tomu, aby do svojich NRPP zahrnuli opatrenia, ktorými sa podporuje produkcia bôbovítých, ako aj repky olejnej a slnečnice, a to s podporou primeraného poradenstva, a aby monitorovali dosiahnutý pokrok.

Nasledujúca generácia poľnohospodárov zohráva kľúčovú úlohu pri urýchlčení tohto prechodu vďaka svojmu podnikateľskému duchu, prístupu k inováciám a dlhšiemu horizontu plánovania. Stratégia generácie obnovy v poľnohospodárstve, ktorá podporuje modernizáciu, diverzifikáciu a inovácie v tomto odvetví, je v súlade s rozvojom odvetvia bielkovinových plodín a prispieva k odolnosti, udržateľnosti a konkurencieschopnosti agropotravinárskeho systému. Komisia odporúča **členským štátom, aby do svojich stratégií generácie obnovy a do opatrení v rámci štartovacieho balíka pre mladých poľnohospodárov začlenili diverzifikáciu zdrojov bielkovín** s cieľom poskytnúť mladým poľnohospodárom dostatočné stimuly a podnikateľské príležitosti.

Zavedenie **nástrojov riadenia rizík a finančných nástrojov** ďalej pomôže poľnohospodárom začleniť bielkovinové plodiny do svojich poľnohospodárskych podnikov, ako sa rozoberá v Stratégii pre chov hospodárskych zvierat.

- **Súbor nástrojov, ktorý umožňuje poľnohospodárom pestovať udržateľné, zdravé a odolné bielkovinové plodiny**

Komisia v dokumente s názvom *Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo* zdôraznila, že poľnohospodári potrebujú vhodný súbor nástrojov, aby ich produkcia mohla byť udržateľná, a to najmä vzhľadom na tlaky vyplývajúce zo zmeny klímy a chorôb zvierat a rastlín. Platí to ešte viac v prípade bielkovinových plodín s cieľom zvýšiť výnosy, zlepšiť kvalitu a produkovať odrody prispôbené klimatickým podmienkam. Značný potenciál pri riešení problémov v oblasti pestovania a pri uvádzaní riešení, ktoré sú lepšie prispôbené klimatickým podmienkam, na trh majú genómové techniky (NGT).

Šľachtiteľské programy pre bielkovinové plodiny by sa preto mali zamerať na vývoj odrôd, ktoré spájajú vyššie a stabilnejšie výnosy, zlepšenú toleranciu voči klimatickým stresom (ako je sucho a extrémne poveternostné javy), zvýšenú odolnosť voči škodcom a chorobám a lepšiu výživovú kvalitu, a to pri zachovaní genetickej rozmanitosti ⁽³⁴⁾.

Okrem dostupnosti vhodných odrôd zostávajú kľúčovými prekážkami pri zavádzaní bielkovinových plodín riziká týkajúce sa zdravia rastlín a ničenia buriny. S cieľom vyriešiť tento problém Komisia v rámci súhrnného balíka opatrení v oblasti potravín a krmív ⁽³⁵⁾ navrhla zjednodušenie regulačných postupov týkajúcich sa prípravkov na ochranu rastlín, urýchlčenie prístupu k pesticídom na biologickú ochranu a zefektívnenie procesov obnovy povolení. Komisia takisto zacielenila investície v rámci programu Horizont Európa na ochranu rastlín, ktorá musí aj naďalej reagovať na existujúce aj objavujúce sa choroby.

⁽³⁴⁾ Stály výbor pre poľnohospodársky výskum, *R&I for alternative protein sources towards strategic autonomy and sustainability in EU protein production (Výskum a inovácie v oblasti alternatívnych zdrojov bielkovín s cieľom dosiahnuť strategickú autonómiu a udržateľnosť v produkcii bielkovín v EÚ)*, 6. mája 2026.

⁽³⁵⁾ Európska komisia, návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zjednodušení a posilnení požiadaviek na bezpečnosť potravín a krmív [COM(2025) 1030 final].

Pre podporu širšieho využívania bielkovinových plodín je kľúčová výmena poznatkov. Dôležitú úlohu zohrávajú družstvá, siete SPP EÚ a tematické a poradenské siete financované v rámci programu Horizont Európa ⁽³⁶⁾, a to prostredníctvom spoločných opatrení. Poradenské služby v poľnohospodárstve sú takisto zásadné pri podpore zavádzania nových postupov poľnohospodármi a pri zvyšovaní ich informovanosti.

Prístup k moderným strojom prispôbeným na pestovanie bôbovitých a iných bielkovinových plodín je nevyhnutný pre presné siatie a zber, čo prispieva k zvýšeniu spoľahlivosti výnosov a kvality produktov. Podpora investícií v rámci SPP zohráva dôležitú úlohu. Keďže sa tieto plodiny často pestujú na relatívne malých plochách, družstvá môžu uľahčiť prístup k špecializovaným zariadeniam tým, že rozdelia investičné náklady medzi poľnohospodárov.

- **Posilňovanie hodnotových reťazcov a regionálnych kapacít s cieľom zvýšiť atraktivnosť trhu**

Lepšia integrácia hodnotového reťazca a tvorba dopytu sú kľúčovými motivačnými faktormi, ktoré vedú k zmene.

Návrhom SPP po roku 2027 sa posilňuje hodnotový reťazec vytvorením špecializovaného odvetvia bielkovinových plodín, zavedením povinnosti uznávať organizácie výrobcov a medziodvetvové organizácie, čím sa uľahčujú kolektívne opatrenia, ako sú propagačné opatrenia, spoločné uvádzanie na trh, a zavedením povinnosti členských štátov vykonávať odvetvové intervencie v oblasti bielkovinových plodín s cieľom podporiť investície, inovácie, uvádzanie na trh, skladovanie a riadenie rizík.

Je dôležité, aby sa kvalita premietla do ceny a aby poľnohospodári dostávali spravodlivú odmenu. Zmeny spoločnej organizácie trhov ⁽³⁷⁾, ktoré v súčasnosti skúmajú spoluzákonodarcovia a ktorých cieľom je posilniť dôveru v celom potravinovom a krmivovom reťazci, uľahčia širšie využívanie zmlúv medzi poľnohospodármi a ostatnými zainteresovanými stranami v hodnotovom reťazci bielkovinových plodín, čím sa znížia riziká spojené s prechodom na tieto plodiny zlepšením predvídateľnosti cien, zabezpečením odbytkísk a spresnením dopytu.

Okrem podpory príjmov v rámci SPP ponúka integrované plánovanie a financovanie v rámci NRPP možnosti na podporu rozvoja hodnotových reťazcov prostredníctvom **investícií, ktorými sa posilní infraštruktúra, skladovacie a spracovateľské kapacity potrebné na prepojenie ponuky s dopytom**. Úlohu môže zohrať aj fond ECF, ktorým sa budú podporovať podniky a projekty počas celého investičného procesu prostredníctvom rôznych foriem podpory (granty, návratná podpora, kombinované financovanie). Napríklad rozšírenie spracovateľských kapacít pre bielkovinové plodiny v EÚ by prispelo k diverzifikácii odbytkísk a podporilo by územne vyváženejšie rozmiestnenie chovu hospodárskych zvierat s menším vplyvom na životné prostredie. Z Európskeho fondu pre konkurencieschopnosť by sa mohli podporovať investície do infraštruktúry v oblasti krmív, potravín a biorafinérií, čím by sa posilnili odolné hodnotové reťazce EÚ založené na bielkovinách z miestnych zdrojov.

Zníženie závislosti od dovozu krmív s vysokým obsahom bielkovín znamená zachovanie priemyselných a energetických využití olejnatých semien, ktoré predstavujú hlavný domáci zdroj vysokokvalitných krmných bielkovín v EÚ. Podpora využívania biomasy, ako sa stanovuje v stratégii pre biohospodárstvo, ďalej rozšíri trhové príležitosti.

Komisia už začala spolupracovať so zainteresovanými stranami s cieľom pripraviť sa na nové príležitosti, ktoré vyplynú z budúceho VFR. V tomto úsilí bude pokračovať.

⁽³⁶⁾ Ďalšie informácie sú k dispozícii na stránkach venovaných [tematickým sieťam](#) a [poradenským sieťam](#).

⁽³⁷⁾ Európska komisia, návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o posilnení postavenia poľnohospodárov v potravinovom dodávateľskom reťazci [COM(2024) 577 final].

Regionálny rozvoj má veľký význam pre riešenie štrukturálnych výziev vo vidieckych oblastiach a regiónoch, ako sú napríklad služby, nedostatok pracovnej sily, nedostatok vody atď. Integrované plánovanie v rámci NRPP môže tieto obavy vyriešiť.

- **Zlepšenie udržateľného využívania trávnych porastov a integrácie chovu hospodárskych zvierat**

V SPP po roku 2027 sa zachováva silná podpora krmovín v rámci územného prístupu k obhospodarovaniu trávnych porastov a chovu hospodárskych zvierat, pričom viazaná podpora príjmu sa rozširuje na trávy a krmoviny. Prostredníctvom AEKO môžu členské štáty podporovať extenzívne systémy, udržateľnú pastvu a väčšie využívanie trávy v krmivách. Úloha trávnych porastov by sa mala posilniť, keďže prispievajú k zásobe uhlíka, znižujú závislosť od dovážaného krmiva a pomáhajú riešiť problémy súvisiace s opúšťaním pôdy, so stratou kultúrneho dedičstva a s narastajúcimi prírodnými rizikami, najmä lesnými požiarimi. Okrem pastvy existuje priestor na rozšírenie využívania bielkovín získaných z trávy pre monogastričné zvieratá (zvieratá s jednoduchým žalúdkom).

- **Umožnenie prístupu poľnohospodárom k stimulom v oblasti uhlíka a k prírodným kreditom**

S cieľom poskytnúť ekonomické stimuly na obmedzenie používania hnojív, ako sa zdôrazňuje v Akčnom pláne pre hnojivá, sa v medziach nariadenia o odstraňovaní uhlíka a uhlíkovom pôdohospodárstve (CRCF) ⁽³⁸⁾ vyvíja metóda certifikácie, ktorej cieľom je uznať odstraňovanie uhlíka v dôsledku premeny ornej pôdy na trávne porasty, zlepšiť obhospodarovanie trávnatých porastov a znížiť emisie N₂O prostredníctvom využívania bôbových. Tento jednotný rámec umožní pestovateľom bielkovinových plodín prístup k schémam stimulov v oblasti uhlíka. Okrem toho oznámené preskúmanie doplnkovosti a rozsahu pôsobnosti rámca nariadenia CRCF predstavuje možnosť na vytvorenie širšej škály obchodných príležitostí, ktoré poľnohospodárom umožnia zapojiť sa do uhlíkového pôdohospodárstva.

V súlade s Plánom pre prírodné kredity ⁽³⁹⁾ by prístupy založené na prírodných kreditoch mohli takisto pomôcť odmeňovať udržateľné bielkovinové systémy, ktoré prispievajú k zachovaniu, obnove alebo zlepšeniu ekosystémov, biotopov alebo biodiverzity, vrátane systémov chovu hospodárskych zvierat založených na pastve na trvalých trávnych porastoch a systémov založených na bôbových, ktoré sú šetrné k biodiverzite, ako je diverzifikované striedanie plodín, pestovanie medziplodín alebo produkcia s nízkymi vstupmi v kombinácii s krajinnými prvkami.

4.3. Podpora výskumu a inovácií s cieľom posilniť bielkovinové systémy

- **Investovanie do inovácií v oblasti plodín a osív s cieľom zvýšiť produkciu a odolnosť**

V medziach rámcových programov Únie pre výskum a inovácie – Horizont 2020 a Horizont Európa – sa investovalo viac ako 190 miliónov EUR na podporu výskumu a inovácií v oblasti bielkovinových plodín vrátane šľachtenia, pestovania medziplodín, zhodnocovania ekosystémových služieb, spracovania priamo v poľnohospodárskych podnikoch, hodnotových reťazcov a produkcie krmív s cieľom posilniť sebestačnosť EÚ. V rámci misie EÚ s názvom Dohoda o pôde pre Európu sa projekty prostredníctvom živých laboratórií venujú tiež úlohe bielkovinových plodín pri zlepšovaní zdravia pôdy. Touto témou sa z hľadiska krmív a kŕmnych doplnkových látok zaoberá aj partnerstvo EÚ v oblasti zdravia a dobrých životných podmienok zvierat. Partnerstvo EÚ v oblasti agroekológie sa zaoberá diverzifikáciou plodín a potenciálom zmiešaných systémov. Tejto téme sa z iného uhla pohľadu

⁽³⁸⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/3012 z 27. novembra 2024, ktorým sa zriaďuje certifikačný rámec Únie pre trvalé odstraňovanie uhlíka, uhlíkové pôdohospodárstvo a ukladanie uhlíka v produktoch (Ú. v. EÚ L, 2024/3012, 6.12.2024).

⁽³⁹⁾ Európska komisia, Plán pre prírodné kredity [COM(2025) 374 final].

venovalo aj partnerstvo EÚ Biodiversa+ podporou rozvoja systémov pestovania viacročných obilnín ⁽⁴⁰⁾.

Na zvýšenie produkcie a využitia bielkovinových plodín sú potrebné cielené investície do výskumu a inovácií. Medzi priority patria okrem iného: šľachtenie rastlín a vývoj osív; obmedzenie používania hnojív; ochrana udržateľných plodín; diverzifikácia a rozvíjanie hodnotových reťazcov spolu s výskumom systémov pastvy a zloženia krmív založených na miestnych bielkovinách. Výskum a inovácie sú potrebné aj v oblasti spracovateľnosti, organoleptických vlastností, výživovej hodnoty, stráviteľnosti a alergénosti bielkovinových plodín pestovaných v EÚ. Vzhľadom na rozmanitosť jednotlivých odrôd a podmienok pestovania sú nevyhnutné štandardizované metódy v oblasti kvality, posudzovania rizík a triedenia s cieľom podporiť uvádzanie na trh a širšie využitie. Na tvorbu hodnoty sú takisto potrebné vhodné spracovateľské technológie a infraštruktúra pre potraviny a krmivá, a to aj priamo v poľnohospodárskych podnikoch.

Je potrebné aj naďalej investovať do vývoja technológií na efektívnejšie zhodnocovanie biomasy prostredníctvom začleňovania zvyškov a vedľajších produktov do krmív, a to v spolupráci so súkromným sektorom.

- **Posilňovanie spolupráce a prenosu poznatkov medzi jednotlivými aktérmi**

Spolupráca v rámci celého hodnotového reťazca je kľúčom k rozšíreniu inovácií. Iniciatívami ako EIP-AGRI (európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť) a sieť SPP EÚ sa podporuje výmena poznatkov, spoločné projekty a najlepšie postupy, pričom prepojením výskumu a inovácií so službami poradenstva sa zabezpečuje účinný prenos poznatkov poľnohospodárom. Prostredníctvom projektov za účasti viacerých zainteresovaných strán, tematických činností a iniciatív zameraných na budovanie sietí budú tieto platformy naďalej propagovať najlepšie postupy v oblasti bielkovinových plodín a šíriť relevantné výsledky projektov realizovaných na úrovni členských štátov. Ich činnosti budú takisto prispievať k špecializovaným dialógom o bielkovinách s členskými štátmi a ku každoročným dialógom o potravinách. Politika súdržnosti v oblasti výskumu a inovácií predstavuje ďalší nástroj na podporu inovácií a viaceré regióny identifikovali relevantné priority vo svojich stratégiách pre inteligentnú špecializáciu ⁽⁴¹⁾.

Na prehĺbenie vedeckých poznatkov a vyplnenie medzier je potrebný komplexný prístup k výskumu a inováciám v oblasti bielkovín, pričom sa zabezpečí účinná integrácia medzi jednotlivými disciplínami ⁽⁴²⁾. Na posilnenie konkurencieschopnosti, udržateľnosti a odolnosti rastlinných a alternatívnych bielkovín je potrebné ďalšie financovanie výskumu a inovácií, ktoré sa bude opierať o budúci fond ECF a ďalší program Horizont Európa. Nadchádzajúci nový strategický prístup k výskumu a inováciám pre poľnohospodárstvo, lesy, vidiecke oblasti a potravinové systémy bude tvoriť základ pre nasmerovanie budúcich investícií do rozvoja nových poznatkov, postupov a nástrojov pre odvetvie bielkovín. Z dlhodobého hľadiska ďalšia práca v oblastiach, ako je ochrana rastlín, šľachtenie a biohospodárstvo,

⁽⁴⁰⁾ Viac informácií je k dispozícii na [Biodiversa+](#).

⁽⁴¹⁾ Partnerstvá S3 a Nástroj na medziregionálne inovačné investície (I3) už teraz posilňujú regionálnu spoluprácu, transfer technológií a rozširovanie priemyslu v celej Európe. Partnerstvá S3 prepájajú regióny, ktoré majú záujem o nové hodnotové reťazce. Ako dva príklady možno uviesť „High Tech Farming“ (poľnohospodárstvo založené na vyspelých technológiách) a „Ingredients for the Bioeconomy (I4BE)“ [surovinový pre biohospodárstvo (I4BE)]. Nástrojom I3 sa podporuje medziregionálna spolupráca a pomáha regiónom premietnuť výskumné a pilotné projekty do skutočných hospodárskych príležitostí, ako je napríklad rozvoj nového nadnárodného hodnotového reťazca v oblasti biohnojív a riešení v oblasti biohospodárstva.

⁽⁴²⁾ Stály výbor pre poľnohospodársky výskum, *[R&I for alternative protein sources towards strategic autonomy and sustainability in EU protein production \(Výskum a inovácie v oblasti alternatívnych zdrojov bielkovín s cieľom dosiahnuť strategickú autonómiu a udržateľnosť v produkcii bielkovín v EÚ\)](#)*, 6. mája 2026.

do ktorej sa zapoja výskumné organizácie aj súkromný sektor vo všetkých týchto oblastiach, ešte viac posilní využívanie výsledkov.

4.4. Zvyšovanie odolnosti, konkurencieschopnosti a pripravenosti bielkovinového systému EÚ

Odolnosť a konkurencieschopnosť bielkovinového systému EÚ úzko súvisia s efektívnosťou v oblasti krmív a šľachtenia, ako aj s inováciami, v ktorých je EÚ technologickým lídrom:

- zvyšovanie efektívnosti systémov chovu hospodárskych zvierat,
- optimalizácia stratégií kŕmenia,
- podpora regionálnych a miestnych krmív,
- diverzifikácia dovozu pri súčasnom zosúladení noriem udržateľnosti,
- podpora domácej produkcie vstupných krmív a kŕmnych doplnkových látok,
- zabezpečenie pripravenosti a krízových opatrení.

• Prispôsobenie systémov chovu hospodárskych zvierat, aby sa uprednostňovali miestne zdroje

Potenciál optimalizácie dopytu po krmivách spočíva v lepšom zosúladení živočíšnej výroby s regionálnou a miestnou produkciou krmív. V nadväznosti na súčasnú SPP poskytuje SPP po roku 2027 členským štátom možnosti na ďalšiu podporu diverzifikácie živočíšnej výroby vrátane extenzifikácie a opatrenia na podporu **väčšieho využívania regionálne a miestne vyprodukovaných rastlinných bielkovín** prostredníctvom nástrojov, ako je podpora príjmov na plochu, najmä pre zmiešané systémy rastlinnej a živočíšnej výroby, a zvýšená viazaná podpora príjmu pre poľnohospodárov, ktorí kombinujú rastlinnú a živočíšnu výrobu. V oblastiach zasiahnutých znečistením dusičnanmi Komisia navrhla, aby členské štáty boli povinné podporovať poľnohospodárov pri extenzifikácii ich systémov chovu hospodárskych zvierat alebo pri diverzifikácii ich činností, a v rámci nových AEKO budú takisto poskytovať podporu na extenzifikáciu systémov chovu hospodárskych zvierat, napríklad prostredníctvom dobrovoľných záväzkov v oblasti hospodárenia alebo prostredníctvom novej transformačnej platby. Umožní to lepšie využitie okrajových pozemkov pre prežúvavce, zatiaľ čo v prípade monogastrov existujú možnosti lepšieho využitia druhotných produktov z potravín v súlade s príslušnými ustanoveniami práva Únie týkajúcimi sa krmív, vedľajších produktov živočíšneho pôvodu a transmisívnej spongiformnej encefalopatie (TSE) a spracovania biopalív, čo prispieva k zníženiu emisií skleníkových plynov súvisiacich s krmivami a k zmierneniu konkurencie v oblasti zmien využívania pôdy.

Ako sa uvádza v Stratégii pre chov hospodárskych zvierat, optimalizácia zloženia stáda a obchodných modelov v súlade s prírodnými zdrojmi dostupnými na regionálnej úrovni, ako aj diverzifikácia príjmov zasiahnutých chovateľov hospodárskych zvierat prostredníctvom spracovania s pridanou hodnotou takisto prispieja k zníženiu závislosti EÚ od dovozu rastlinných bielkovín.

• Miestna produkcia krmív

Zníženie závislosti EÚ od dovozu musí byť sprevádzané snahami o zníženie nákladov na európsku produkciu krmív. Nahradenie dovážaných bielkovinových krmív európskymi, regionálnymi alebo miestnymi alternatívami môže zvýšiť náklady chovateľov hospodárskych zvierat, ak budú drahšie ako dovoz. Hoci verejná podpora môže prispieť k rozvoju odolných hodnotových reťazcov v oblasti krmív, tieto náklady je potrebné pokryť bez toho, aby sa oslabil konkurencieschopnosť. V Stratégii pre chov hospodárskych zvierat sa stanovuje plán, ktorý by prostredníctvom dobrovoľného označovania

a krátkych dodávateľských reťazcov umožnil spotrebiteľom jasne identifikovať produkty a podporil tak tento prechod.

Na dodávateľskom trhu vo vzťahu k chovateľom zvierat je kľúčom k zvýšeniu využívania miestnych krmív rozširovanie regionálnych spracovateľských a skladovacích kapacít. Investičné nástroje dostupné v rámci SPP už teraz môžu pomáhať poľnohospodárom a organizáciám výrobcov pri rozvíjaní takejto regionálnej spracovateľskej a skladovacej infraštruktúry, ako sú sušiacie jednotky, biorafinérie či logistické platformy. Budúci fond ECF môže k tomuto cieľu ďalej prispieť podporou investícií zameraných na zlepšenie konkurencieschopnosti a odolnosti.

S cieľom nasmerovať politiky a sledovať pokrok sa členským štátom odporúča, aby monitorovali využívanie miestnych krmív ⁽⁴³⁾. Komisia okrem toho zväži vypracovanie **dobrovoľných označení alebo nepovinných vyhradených výrazov** týkajúcich sa pôvodu krmív použitých na výrobu daného produktu.

- **Optimalizácia stratégií kŕmenia v prípade rôznych druhov hospodárskych zvierat**

Prežúvavce sa môžu kŕmiť trávou a prispievať tak k udržiavaniu trávnych porastov, zatiaľ čo monogastre môžu konzumovať zvyšky a druhotné produkty zo spracovania potravín a poľnohospodárskych výrobkov, ktoré by inak skončili ako odpad. Stratégie kŕmenia sú koncipované tak, aby zodpovedali meniacim sa výživovým potrebám v súlade s genetickým zlepšovaním a požiadavkami na zdravie a dobré životné podmienky zvierat. Neexistuje však žiadne univerzálne riešenie, ktoré by sa dalo uplatniť na všetky systémy produkcie, všetky druhy hospodárskych zvierat a všetky regióny. Optimalizácia stratégií v oblasti kŕmenia by však mohla znížiť závislosť EÚ od dovozu rastlinných bielkovín a zároveň vytvoriť hodnotové reťazce pre bielkoviny pestované v EÚ a prispieť k väčšej udržateľnosti.

Keďže neexistuje jediný prístup, ktorý by vyhovoval všetkým systémom alebo regiónom, producenti krmív zohrávajú kľúčovú úlohu pri hľadaní rovnováhy medzi výživovými potrebami zvierat, dostupnosťou zložiek, cenovou dostupnosťou a udržateľnosťou. Vyrábajú kŕmne zmesi zo širokého radu miestnych a dovážaných kŕmnych surovín a doplnkových látok, pričom zohľadňujú environmentálne, regulačné a trhové obmedzenia s cieľom podporiť optimálnu výkonnosť hospodárskych zvierat. Táto úloha je obzvlášť dôležitá vzhľadom na to, že kŕmne zmesi tvoria významný podiel na celkovom dopyte po krmive pre hospodárske zvieratá a náklady na krmivo predstavujú hlavný hospodársky vstup v živočíšnej výrobe.

S cieľom podporiť obehové biohospodárstvo prispieva využívanie bývalých potravín, vedľajších produktov a druhotných produktov z výroby potravín ako krmiva k dosiahnutiu cieľov obehového biohospodárstva tým, že sa znižuje množstvo odpadu, zachovávajú živiny a vznikajú ekonomické a environmentálne prínosy. V rámci politiky EÚ sa členské štáty nabádajú, aby uprednostňovali bezpečné využitie vo výžive zvierat pred menej hodnotnými možnosťami, ako sú biopalivá, kompostovanie, bioplyn, spaľovanie alebo skládkovanie, za predpokladu, že sú splnené všetky príslušné požiadavky na bezpečnosť krmív a ostatné zákonné požiadavky. Súčasťou obehového kŕmenia môže byť aj zvažovanie nových zdrojov živín na použitie vo výžive zvierat, ako sú napríklad bielkoviny získané z hmyzu.

- **Diverzifikácia dovozu pri súčasnom zosúladení noriem udržateľnosti**

Hoci sa v tomto pláne predstavujú praktické kroky na posilnenie produkcie v EÚ s cieľom dosiahnuť väčšiu autonómiu, diverzifikácia dovozu medzitým prispieva k zníženiu rizík spojených so závislosťou.

⁽⁴³⁾ Európska agentúra pre životné prostredie, *Protein diversification in Europe: risks and opportunities for sustainable food systems (Diverzifikácia bielkovín v Európe: riziká a príležitosti pre udržateľné potravinové systémy)*, 22. jún 2026.

Existujúce (aj budúce) dohody o voľnom obchode, ktoré EÚ uzatvára s rôznymi obchodnými partnermi, vytvárajú priestor na diverzifikáciu dovozu aj vývozu. Závislosť od dovozu kŕmnych bielkovín z krajín mimo EÚ pravdepodobne pretrvá aj v budúcnosti. Vzhľadom na to, že na sójové bôby a sójovú múčku sa nevzťahuje žiadne clo, ako aj na obmedzený počet zdrojov dodávok týchto produktov, rôzne dohody o voľnom obchode, ktoré EÚ uzavrela s krajinami mimo EÚ, prispievajú k upevneniu tohto režimu a k diverzifikácii dodávok sójových bôbov do EÚ. EÚ využije svoju agropotravinársku diplomáciu na ďalšiu diverzifikáciu dodávateľských reťazcov a otvorenie nových zásobovacích koridorov.

Ukrajina, sused EÚ a kandidát na pristúpenie, by mohla prispieť k zníženiu nedostatku bielkovín v EÚ a k zvýšeniu jej flexibility, pričom spolupráca by sa zameriavala na zosúladenie výrobných noriem, najmä v prípade sójových bôbov. EÚ bude s Ukrajinou spolupracovať v oblastiach, ktoré sú prospešné pre obe strany, napríklad v oblasti produkcie sójových bôbov, pričom bude zabezpečovať rovnaké podmienky a spravodlivú hospodársku súťaž.

Pokiaľ ide o lepšie zosúladenie výrobných noriem, už bolo podniknutých niekoľko krokov.

Komisia sa vo svojej Vízií pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo zaviazala k tomu, že zaručí, aby sa nebezpečné pesticídy, ktoré sú v EÚ zakázané, opätovne nezavádzali prostredníctvom dovozu. S cieľom doplniť predchádzajúce iniciatívy ⁽⁴⁴⁾ predložila Komisia návrh súhrnného balíka opatrení v oblasti potravín a krmív a vykoná posúdenie vplyvu týkajúce sa možnosti zosúladenia výrobných noriem pre dovážané výrobky.

Produkcia bielkovín môže mať významný vplyv na využívanie pôdy. Týmto obavam sa venuje európsky legislatívny rámec vrátane nariadenia EÚ o odlesňovaní ⁽⁴⁵⁾ a nariadenia o nepriamej zmene využívania pôdy ⁽⁴⁶⁾. Môžu však ovplyvniť aj na hodnotový reťazec, a to tak pre poľnohospodárov, ako aj pre obchodníkov, čo si vyžaduje osobitnú pozornosť.

- **Rozvoj domácej produkcie vstupných krmív a kŕmnych doplnkových látok**

Zmeny v zdrojoch bielkovín a strave zvierat si vyžadujú vhodné kŕmne doplnkové látky. Nákladovo najefektívnejším riešením, ako znížiť vysokú závislosť EÚ od dovozu sójových bôbov a zároveň obmedziť emisie dusíka a podporiť zdravie a dobré životné podmienky zvierat je v súčasnosti využitie aminokyselín v krmivách. Obmedzenie prístupu na trh s esenciálnymi aminokyselinami (najmä s lyzínom a metionínom) by viedlo k zvýšenému dovozu sójových bôbov z krajín mimo EÚ a k väčšiemu uvoľňovaniu dusíka do životného prostredia. Podobne je doplnenie krmiva o dostatočné množstvo vitamínov nevyhnutnou podmienkou pre zdravie a dobré životné podmienky zvierat, ako aj pre optimalizáciu výkonnosti v akomkoľvek existujúcom systéme chovu hospodárskych zvierat. Nedostatok jediného vitamínu môže stačiť na to, aby to malo účinky na zootechnickú úžitkovosť, a tým ovplyvniť konkurencieschopnosť chovu hospodárskych zvierat v EÚ a potenciálne ohroziť potravinovú autonómiu EÚ.

EÚ je vo veľkej miere závislá od krajín mimo EÚ, najmä z východnej Ázie, pokiaľ ide o takmer všetky vitamíny a aminokyseliny, ktoré potrebuje na kŕmenie zvierat.

Závislosť EÚ od dovozu vitamínov a aminokyselín preto predstavuje závažné riziká spojené s dodávkami. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi na odstránení týchto nedostatkov

⁽⁴⁴⁾ Nariadením Komisie (EÚ) 2023/334 z 2. februára 2023 boli maximálne hladiny rezíduí neonikotínoidov – klotianidínu a tiametoxámu – znížené na hranicu analytického stanovenia s cieľom chrániť včely a opeľovače.

⁽⁴⁵⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1115 z 31. mája 2023 o sprístupnení určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie (Ú. v. EÚ L 150, 9.6.2023, s. 206 – 247).

⁽⁴⁶⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82 – 209).

ochranou a podporou svojich priemyselných kapacít pomocou nástrojov zameraných na konkurencieschopnosť a obchod, pričom zároveň preskúma možnosti presunu výroby späť do EÚ s využitím týchto opatrení:

- začatie štúdie zameranej na posúdenie rozsahu závislostí EÚ a možností ich zmiernenia,
- preskúmanie možností v rámci budúceho fondu ECF s cieľom rozšíriť projekty a poskytnúť stimuly prevádzkovateľom v EÚ, aby v plnej miere využívali existujúce kapacity na produkciu kŕmnych doplnkových látok/vitamínov, zabezpečili nepretržitú prevádzku a/alebo investovali do nových kapacít,
- pokračovanie v zjednodušovaní predpisov týkajúcich sa kŕmnych doplnkových látok s cieľom podporiť inovácie a dostupnosť na trhu v rámci súhrnného balíka opatrení v oblasti potravín a krmív,
- zlepšenie monitorovania zraniteľností a identifikácia kritických rizík súvisiacich so vstupnými krmivami/kŕmnymi doplnkovými látkami, ako aj vypracovanie relevantných možností pripravenosti. Na základe Niinistöho správy ⁽⁴⁷⁾ Komisia prijala Európsku stratégiu únie pripravenosti ⁽⁴⁸⁾, ktorej cieľom je okrem iného posilniť odolnosť kľúčových spoločenských funkcií, ako je potravinová bezpečnosť,
- v tejto súvislosti sa Komisia bude naďalej zameriavať najmä na závislosti od prídavných látok v potravinách a od kŕmnych doplnkových látok v rámci Európskeho mechanizmu pripravenosti a reakcie na krízu potravinovej bezpečnosti a bude zvažovať rôzne nástroje, napríklad tie, ktoré sa týkajú kritických materiálov z hľadiska transparentnosti trhu, vytvárania zásob, spoločného obstarávania alebo iných nástrojov, s cieľom zvýšiť odolnosť voči vonkajším šokom a stabilizovať dostupnosť aj cenovú dostupnosť.

4.5. Posilnenie hodnotových reťazcov bielkovín v EÚ zvyšovaním atraktívnosti trhu, stimulovaním dopytu a podporou miestnych riešení

- podpora pestrej stravy,
- využitie rôznych nástrojov na vnútroštátnej a únijnej úrovni na stimuláciu dopytu,
- zabezpečenie zodpovednosti a spolupráce v celom hodnotovom reťazci.

• Podpora pestrej stravy s cieľom posilniť odolnosť systému

Agropotravinársky systém EÚ ponúka ľuďom široký výber bezpečných a vysokokvalitných potravín. Existuje priestor pre pestrú stravu, ktorá spĺňa potreby a preferencie jednotlivcov a zahŕňa rôzne zdroje rastlinných bielkovín a udržateľne vyprodukované živočíšne produkty. Zvýšenie dostupnosti a cenovej dostupnosti domácich rastlinných bielkovín by rozšírilo výber pre spotrebiteľov a zlepšilo prístup k nim. Na druhej strane by pestrá a vyváženejšia strava pomohla vybudovať životaschopné hodnotové reťazce pre rastlinné a územne integrované živočíšne produkty, zlepšiť výsledky v oblasti verejného zdravia a prispieť k dosiahnutiu klimatických a environmentálnych cieľov EÚ ⁽⁴⁹⁾.

Rozhodnutia spotrebiteľov v oblasti potravín formujú potravinové prostredia, ktoré sú do veľkej miery ovplyvnené cenami a súkromnými subjektmi, avšak pôsobia na verejné politiky. Vnútroštátne

⁽⁴⁷⁾ Špeciálny poradca Niinistö, *Správa: Spoločne bezpečnejší: posilnenie európskej civilnej a vojenskej pripravenosti a pohotovosti*, 30. október 2024.

⁽⁴⁸⁾ Európska komisia, *Európska stratégia únie pripravenosti* [JOIN(2025) 130 final].

⁽⁴⁹⁾ Európska komisia: Spoločné výskumné centrum, *Closing the EU protein gap – drivers, synergies and trade-offs (Odstránenie nedostatkov v oblasti bielkovín v EÚ – hnacie sily, synergie a kompromisy)*, 2024.

politické nástroje, napríklad zdaňovanie, vzdelávanie, výživové odporúčania a informácie o vplyvoch na zdravie, klímu, životné prostredie a spoločnosť, môžu prispieť k zdravšej a pestrejšej strave. Medzi ďalšie nástroje pre verejné a súkromné subjekty patrí stanovovanie cien, dostupnosť, služby verejného stravovania, zloženie výrobkov a informácie pre spotrebiteľov vrátane označovania a reklamy, ako sa uvádza v Pláne Komisie pre zdravé srdcia.

- **Mobilizácia rôznych únijných a vnútroštátnych nástrojov na stimuláciu dopytu**

Okrem vnútroštátnych politík zohráva dôležitú úlohu aj politika EÚ. V súlade so správou Komisie o obchodných normách pre sušené strukoviny a sóju **návrh SPP po roku 2027 umožňuje zavedenie noriem pre bielkovinové plodiny s cieľom lepšie informovať spotrebiteľov o pôvode produktov**. Tieto normy môžu podporiť spotrebu rastlinných produktov a prispieť ku kampaniam EÚ, v ktorých sa zdôrazňujú prínosy strukovín pre zdravie a udržateľnosť.

Komisia bude vo svojom ročnom pracovnom programe zameranom na propagáciu zvyšovať informovanosť o možnostiach využitia bôbových a strukovín a začleniť tieto produkty do pripravovanej kampane na podporu kúpy európskych výrobkov.

Verejné obstarávanie potravín môže prispieť k posilneniu odolnosti a udržateľnosti tým, že sa podporia nové dodávateľské reťazce, zabezpečí sa dopyt po udržateľných produktoch a sformujú sa modely spotreby. V dokumente Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo sa oznamuje návrh na posilnenie úlohy verejného obstarávania. Uvádza sa v ňom, že pri verejnom obstarávaní by sa mal uplatňovať prístup „najlepšej hodnoty“ s cieľom odmeňovať úsilie v oblasti kvality a udržateľnosti. Miestna produkcia rastlinných produktov, najmä strukovín, je s týmito cieľmi v súlade a očakáva sa, že tento prístup jej prinesie výhody.

Školský program EÚ ⁽⁵⁰⁾ (ktorým sa podporuje distribúcia mlieka, ovocia a zeleniny miliónom školákov) môže ďalej podporovať udržateľnú a odolnú spotrebu tým, že prostredníctvom vzdelávacích opatrení zvýši informovanosť detí o prínosoch strukovín a zoznámi deti s ich chuťou.

- **Zosúladenie stanovovania cien a zdanenia tak, aby sa zohľadňovali náklady na udržateľnosť a odolnosť**

Ceny výrazne ovplyvňujú rozhodnutia spotrebiteľov a môžu byť hnacou silou prechodu k pestrejšej strave. Súčasťou toho sú iniciatívy v oblasti stanovovania maloobchodných cien zosúladené so skutočnými nákladmi na udržateľné a odolné potraviny, ktoré sú podporené postupmi v oblasti označovania. Popri stanovovaní cien zohrávajú maloobchodníci a potravinársky priemysel dôležitú úlohu tým, že ponúkajú pestrý výber stravy a propagujú udržateľnejšie možnosti.

Koncipovaním vhodných daňových politík môžu členské štáty podporiť prechod na odolný potravinový systém.

Hoci prechod na väčšie využívanie bielkovinových plodín v potravinách a krmivách nie je priamo oprávnený na dohody o udržateľnosti podľa článku 210a nariadenia o spoločnej organizácii trhov, poľnohospodári a ďalšie zainteresované strany v dodávateľskom reťazci by mohli zvážiť, že do dohôd o udržateľnosti zahrnú iniciatívy, ktoré sledujú oprávnené ciele v oblasti udržateľnosti, ako je znižovanie strát a využívania dusíka, zlepšovanie biodiverzity, ako aj ďalšie súvisiace ciele.

4.6. Obehovosť ako obchodná príležitosť

- **Biopalivá**

Domáca produkcia plodín s vysokým obsahom bielkovín nielenže znižuje závislosť od dovozu bielkovín, ale prispieva aj k cenným druhotným produktom, ktoré možno využiť ako potraviny

⁽⁵⁰⁾ Články 22 až 25 a príloha V k nariadeniu o spoločnej organizácii trhov.

a krmivá, ako aj na výrobu biopalív, čím sa posilňuje odolnosť EÚ tak v odvetví potravín a krmív, ako aj odvetví energetiky. Komisia v **rámci revízie rámca pre energiu z obnoviteľných zdrojov po roku 2030 posúdi, ako možno zvýšiť produkciu miestne vyrábaných udržateľných biopalív, bielkovinových plodín a vstupných surovín** s cieľom podporiť strategickú autonómiu a odolnosť Únie, pričom tieto ciele zohľadní v celkovom politickom rámci.

- **Podpora biohospodárstva**

Zohľadnenie hľadiska biohospodárstva je kľúčom k udržateľnému využívaniu zdrojov a k plnému využitiu potenciálu zdrojov bielkovín v EÚ v súlade so zásadou efektívneho využívania biomasy na vysoko hodnotné aplikácie, a to s ohľadom na ciele stratégie v oblasti biohospodárstva. S cieľom identifikovať oblasti, v ktorých by sa dalo zefektívniť využívanie zdrojov, podporuje stratégia pre biohospodárstvo lepšie monitorovanie tokov biomasy s cieľom zvýšiť transparentnosť vo všetkých odvetviach, ktoré používajú biomasu na výrobu potravín, krmív, hnojív, energie a na ďalšie priemyselné účely. Kľúčovú úlohu pri podpore biohospodárstva zohrávajú aj iniciatívy, ako je spoločný podnik pre európske obehové hospodárstvo využívajúce biologické materiály a jeho pracovná skupina pre prvovýrobcov.

Komisia **vypracuje bilancie biomasy** s cieľom zlepšiť chýbajúce údaje o dostupnosti druhotných produktov a poskytne členským štátom podporu pri koncipovaní harmonizovaných bilancií bielkovín v krmivách a potravinách.

5. Závery

Silná závislosť bielkovinového systému EÚ od dovozu krmív s vysokým obsahom bielkovín odráža súbor vzájomne prepojených výziev, medzi ktoré patria nedostatočne rozvinuté hodnotové reťazce bielkovinových plodín, dovoz vitamínov a aminokyselín, nedostatočná konkurencieschopnosť, obmedzená dostupnosť pôdy, environmentálne tlaky, závislosť niektorých systémov chovu hospodárskych zvierat od dovážaných krmív, modely spotreby a prekážky pri zavádzaní alternatívnych bielkovín.

S cieľom riešiť tieto výzvy sa v tejto stratégii kombinujú koordinované a systémové opatrenia v oblasti ponuky, ako aj dopytu po krmivách a potravinách. Posilňuje sa ňou výroba v EÚ podporou bielkovinových plodín pomocou nástrojov SPP a rozvojom odolných hodnotových reťazcov, ktoré sú podporované spracovateľskou infraštruktúrou, širším využívaním zmlúv a cieľovými investíciami. Zároveň prispieva k diverzifikácii dovozu a k efektívnejším systémom chovu hospodárskych zvierat, ktoré sú vo väčšej miere miestne orientované, vrátane extenzifikácie založenej na trávnych porastoch, optimalizovaných stratégií kŕmenia s využitím krmív z miestnych zdrojov, čo je podporené infraštruktúrou, trhovými stimulmi a domácou produkciou vstupných krmív.

Súčasne tento plán stimuluje dopyt prostredníctvom pestrejšej stravy, zlepšenia potravinových prostredí, verejného obstarávania, označovania a opatrení na zvyšovanie informovanosti, pričom zároveň podporuje výskum a inovácie v oblasti plodín, alternatívnych bielkovín, biohospodárstva a obehových riešení. Tieto opatrenia sa opierajú o silnejšiu koordináciu politík, zosúladenie s environmentálnymi cieľmi a posilnené monitorovanie a dialóg, čím sa zabezpečuje celosystémový prechod k odolnejšiemu, udržateľnejšiemu a konkurencieschopnejšiemu bielkovinovému systému EÚ.

Vďaka svojej podnikavosti a prispôsobivosti zohrávajú mladí poľnohospodári, ktorí sú často priekopníkmi pri zavádzaní nových technológií, udržateľných postupov a diverzifikovaných obchodných modelov, kľúčovú úlohu pri využívaní príležitostí spojených s prechodom na udržateľný a odolný systém ponuky bielkovín a dopytu po nich.

Vďaka priaznivému politickému prostrediu a cieľovým inováciám môže EÚ urýchliť zavádzanie udržateľných postupov a **do roku 2035 dosiahnuť tieto referenčné hodnoty**, aby sa zabezpečilo, že

podiel bielkovín z olejnatých semien a bielkovinových plodín pochádzajúcich z EÚ a používaných ako krmivo v EÚ, ktorý v roku 2025 predstavoval 25,8 %, dosiahne v roku 2035 úroveň 35 %.

PRÍLOHA: Kľúčové opatrenia

1. Rozvoj hodnotových reťazcov bielkovinových plodín v Európe a posilnenie postavenia poľnohospodárov

ID	Opatrenia
1.1.	Sledovať využívanie miestnych krmív.
1.2.	Stanoviť celoeurópsku referenčnú hodnotu na monitorovanie celkovej strategickej autonómie EÚ v oblasti bielkovín.
1.3.	Zaviesť obchodné normy pre bielkovinové plodiny v súvislosti s označovaním pôvodu.
1.4.	Zlepšiť uplatňovanie kritérií udržateľnosti pri verejnom obstarávaní potravín, stravovacích služieb a predajných automatov.

2. Zlepšenie poznatkov o sebestačnosti EÚ v oblasti bielkovín

ID	Opatrenia
2.1.	Nadviazať dialógy EÚ o bielkovinách s členskými štátmi o realizácii bielkovinového plánu EÚ.
2.2.	Začať štúdiu zameranú na posúdenie rozsahu závislostí EÚ a možností ich zmiernenia.
2.3.	Vydávať usmernenia týkajúce sa harmonizovanej národnej bilancie bielkovín v krmivách a potravinách.

3. Stimulovanie hodnotového reťazca bielkovín v EÚ

ID	Opatrenia
3.1.	Preskúmať možnosti investícií do skladovacích a spracovateľských zariadení s cieľom rozvíjať odolné hodnotové reťazce krmív založené na miestne vyprodukovaných krmivných surovinách s vysokým obsahom bielkovín, a to v rámci plánov národného a regionálneho partnerstva a fondu ECF.
3.2.	V spolupráci s kľúčovými zainteresovanými stranami v dodávateľskom reťazci uľahčovať vypracovanie dobrovoľných označení alebo nepovinných vyhradených výrazov, ktoré potvrdzujú, že produkty živočíšnej výroby sú vyprodukované výlučne s použitím krmív pochádzajúcich z EÚ, z vnútroštátnych, regionálnych alebo miestnych zdrojov.
3.3.	Zvýšiť informovanosť o možnostiach financovania propagačných kampaní EÚ, v ktorých sa zdôrazňujú prínosy strukovín pre zdravie a udržateľnosť.
3.4.	Zvýšiť informovanosť o strukovinách vo vzdelávacích inštitúciách prostredníctvom školského programu, aby sa deti zoznámili s ich chuťou a vzhľadom a uvedomili si ich výživové prínosy.
3.5.	Členské štáty by mali zvážiť presadzovanie daňových politík, ktorými salepší prístup spotrebiteľov k odolným a cenovo dostupným potravinám.

4. Zvyšovanie konkurencieschopnosti bielkovinových plodín EÚ a alternatívnych bielkovín

ID	Opatrenia
4.1.	Vypracovať metodiku certifikácie pre poľnohospodárstvo a agrolesníctvo na minerálnych pôdach vrátane postupov, ktoré znižujú priame a nepriame emisie N ₂ O z obhospodarovateľských poľnohospodárskych pôd prostredníctvom pestovania bielkovinových plodín, a to v kontexte nariadenia o odstraňovaní uhlíka a uhlíkovom pôdohospodárstve.

4.2.	Strategický prístup k výskumu a inováciám pre poľnohospodárstvo, lesy, vidiecke oblasti a potravinové systémy. Financovať výskum a inovácie s cieľom podporiť konkurencieschopnosť, udržateľnosť a odolnosť bielkovinových plodín a alternatívnych bielkovín.
4.3.	Deliť sa o poznatky a vymieňať si najlepšie postupy, pokiaľ ide o autonómiu v oblasti miestnych krmív a produkciu, spracovanie a zhodnocovanie bielkovinových plodín prostredníctvom siete SPP EÚ.

5. Využitie partnerstva v rámci európskeho susedstva

ID	Opatrenia
5.1.	Rozvíjať spoluprácu s Ukrajinou ako kandidáta na členstvo v EÚ s cieľom diverzifikovať dodávky bielkovinových plodín a zároveň zosúladiť výrobné normy vrátane iniciatívy Global Gateway.